

Závěrečná zpráva RIA

**k návrhu zákona o ochraně zdraví před
škodlivými účinky tabáku, alkoholu a jiných
návykových látek, integrované protidrogové
politice a o změně souvisejících zákonů
(zákon o ochraně zdraví před návykovými
látkami)**

SHRNUTÍ ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje

Název návrhu zákona: Návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky tabáku, alkoholu a jiných návykových látek, integrované protidrogové politiky a o změně souvisejících zákonů (zákon o ochraně zdraví před návykovými látkami)	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Ministerstvo zdravotnictví	Předpokládaný termín nabytí účinnosti: 1. leden 2016
Implementace práva EU: Ano – částečná (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU ze dne 3. dubna 2014 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES) – implementují se některá ustanovení čl. 18 a 20 odst. 6 a dochází k sjednocení používané terminologie.	
2. Cíl návrhu zákona	
Hlavním obecným cílem navrhované právní úpravy je posílení ochrany před škodami působenými návykovými látkami. Prioritním je v tomto ohledu zvýšení ochrany veřejného zdraví, zejména pokud jde o děti a mladistvé, ale zároveň zaměření na snížení dopadů škod působených návykovými látkami v rovině sociální, bezpečnostní a hospodářské. Dalším obecným cílem je zkvalitnění právní úpravy v oblasti ochrany před škodami působenými návykovými látkami a tím i nabytí právní jistoty a zeefektivnění vymahatelnosti povinností v této oblasti. K dílčím cílům patří: • posílení ochrany před účinky nepřímého tabákového kouře a rozšiřování nekuřáckého prostředí (navrhováno rozšíření typu míst, kde bude zakázáno kouřit, atd.), • omezení dostupnosti tabákových a souvisejících výrobků, a alkoholických nápojů včetně implementace ustanovení zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, týkajících se omezení míst prodeje lihovin a tabákových výrobků do tohoto zákona, • zavedení nových povinností pro provozovatele provozovny stravovacích služeb vedoucích k omezení dostupnosti alkoholu a zajištění dodržování zákazu prodeje nebo podání alkoholu dětem a mládeži, • zkvalitnění a vyjasnění právní úpravy v oblasti organizace, koordinace a provádění národní protidrogové politiky (nyní integrované protidrogové politiky), • zkvalitnění právní úpravy v případě problematiky záchytných stanic, zejména uvedení do souladu se zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, přesun právní úpravy do zákona o specifických zdravotních službách • zlepšení vymahatelnosti zákona, a to zejména v souvislosti se zákazem prodeje alkoholických nápojů/tabákových výrobků osobám mladším 18 let (navrhováno např. rozšíření o další kontrolní orgány, rozšíření o nové skutkové podstaty správních deliktů, úprava sankcí za	

správní delikty, související novelizace zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích atd.)

3. Agregované dopady návrhu zákona

3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: ANO

V roce 2007 činily celospolečenské náklady užívání návykových látek celkem 56,2 miliardy Kč; z toho společenské náklady¹ užívání tabáku v ČR v roce 2007 činily 33,1 miliard Kč, u alkoholu 16,4 miliard Kč a u nelegálních návykových látek 6,7 miliard Kč². Jiné studie či odborné odhady nasvědčují tomu, že společenské náklady spojené se škodami působenými užíváním návykových látek mohou být ve skutečnosti ještě mnohem vyšší, zejména u alkoholu a tabáku.

Cílem zákona je mj. snaha o celkové snížení užívání alkoholických nápojů, tabákových výrobků atd. v ČR. Snížení spotřeby těchto výrobků může vést v dlouhodobém horizontu k potenciálnímu zlepšení zdravotního stavu obyvatel a zároveň ke snížení celospolečenských nákladů, které s užíváním tabáku, alkoholu a jiných návykových látek souvisí.

Náklady

- možnost zvýšených nákladů kontrolních orgánů související s kontrolní činností.

U ČOI v případě, že dojde k navýšení počtu kontrol o cca 3000, lze předpokládat nárůst výdajů státního rozpočtu souvisejících s jejich zabezpečením o 3,4 mil. Kč, v případě, že by u jedné třetiny z těchto kontrol měla asistovat Policie ČR, náklady na tuto asistenci jsou vyčísleny na 2,5 mil. Kč.

- dopad na výběr spotřební daně způsobený omezením kouření v restauracích, v důsledku kterého je odhadováno 5% snížení spotřeby tabákových výrobků, by mohl znamenat výpedek příjmů státního rozpočtu o cca 2,1 mld. Kč (kvalifikovaný odhad).

Přínosy

- zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva

- v dlouhodobém horizontu snížení nákladů souvisejících s poskytováním zdravotních a sociálních služeb pro osoby užívající návykové látky. Kupříkladu při zvažovaném snížení roční spotřeby tabákových výrobků v ČR o 5 % by roční diskontovaný ekonomický přínos komplexu opatření v oblasti kontroly tabáku mohl představovat úsporu cca 5,5 mld. Kč. S ohledem na výše uvedené se však může jednat i o daleko větší úspory související se zlepšením zdravotního stavu obyvatelstva.

3.2 Dopady na podnikatelské subjekty: ANO

Lze očekávat negativní dopady na některé podnikající subjekty v oblasti výroby, distribuce a prodeje tabákových výrobků, elektronických cigaret, alkoholických nápojů atd., a to zejména v souvislosti s omezením prodeje těchto výrobků a zpřísnění podmínek souvisejících s prodejem souvisejících výrobků. Snížení spotřeby tabákových výrobků a alkoholických nápojů může vést

¹ Společenskými náklady se v této souvislosti rozumí vyčíslení ekonomické zátěže, jíž společnost nese v souvislosti s nejčastěji užívanými psychotropními látkami, zahrnují např. náklady na poskytování zdravotních služeb, sociálních služeb, náklady spojené s trestnou činností páchané v důsledku užití návykových látek.

² Zábranský T., Běláčková, V., Štefunková M., Vopravil J., Langrová, M. (2011). Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007. Praha, Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika 1. LF UK v Praze a VFN v Praze.

ke ztrátě zisků v této průmyslové sféře. Na druhou stranu lze předpokládat nárůst zisků v jiných průmyslových odvětvích.

Při zavedení úplného zákazu kouření v provozovnách stravovacích služeb se dlouhodobé negativní ekonomické dopady na hostinský sektor s ohledem na zkušenosti a poznatky jiných zemí, které tento zákaz již zavedly, nepředpokládají.

3.3 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): ANO

Změna koordinace a realizace protidrogové politiky (včetně finančního zajištění služeb poskytovaných osobám užívajícím návykové látky) územními samosprávnými celky, změny v oblasti legislativní úpravy záchytné služby poskytované v záchytné stanici. Uvedené změny mohou přinést vyšší finanční zátěž rozpočtů územních samosprávních celků.

3.4 Sociální dopady: ANO

Nemá negativní sociální dopady. Vzhledem k zaměření a cíli navrhovaných opatření by měl nový zákon mít naopak pozitivní sociální dopad ve smyslu posílení ochrany zdraví před škodlivými účinky tabáku, alkoholu a jiných návykových látek u jedné z nejohroženějších sociálních skupin, tj. dětí a mladistvých, příp. dalších sociálně znevýhodněných skupin.

3.5 Dopady na životní prostředí: NE

Bez zásadních dopadů na životní prostředí. Lze očekávat možný přínos z hlediska menšího znečištění míst, kde bude kouření zakázáno (např. veřejná prostranství v blízkosti škol) a příznivý vliv na kvalitu vnitřního ovzduší ve vnitřních prostorách míst, kde bude kouření zakázáno.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

I. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE PODLE OBECNÝCH ZÁSAD (RIA)

1. Důvod předložení a cíle

1.1. Název

Návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky tabáku, alkoholu a jiných návykových látek, integrované protidrogové politiky a o změně souvisejících zákonů

(zákon o ochraně zdraví před návykovými látkami)

Stávající zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 379/2005 Sb.“), lze pokládat za zastřešující právní úpravu v protidrogové oblasti. Škodlivé užívání alkoholu, užívání tabáku a ostatních návykových látek patří v ČR k přetrvávajícím závažným společenským problémům, a to nejen z hlediska veřejného zdraví, ale také z hlediska sociálního, ekonomického, bezpečnostního i trestněprávního.

Zákon reguluje dostupnost zejména tabákových výrobků a alkoholických nápojů a přispívá tak ke snížení nabídky těchto výrobků zejména u dětí a mladistvých, a zahrnuje dále opatření týkající se snížení rizik souvisejících s užíváním tabáku, alkoholu a jiných návykových látek, jako je ochrana před nepřímým tabákovým kouřem v prostředí, podmínky vyšetření na přítomnost alkoholu a jiné návykové látky či omezení vstupu na určité typy míst pro osoby, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Vymezuje poskytovatele odborné péče a ukládá zdravotnickým pracovníkům povinnost provádět krátké intervence, čímž přispívá k omezení poptávky po návykových látkách, včetně tabáku a alkoholu. V neposlední řadě nastavuje koordinační mechanismy a rámec protidrogové politiky včetně vymezení odpovědnosti orgánů státní správy, krajů, obcí a dalších institucí při její tvorbě a provádění a určuje kontrolní orgány a sankce za nedodržení vybraných povinností.

Zákon č. 379/2005 Sb. nabyl účinnosti dne 1. ledna 2006 s dílčím odložením účinnosti vybraných ustanovení k 1. červenci 2006 a 1. lednu 2007 a nahradil zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, ve znění pozdějších předpisů, který do té doby představoval právní úpravu této problematiky.

Přestože byl zákon č. 379/2005 Sb. od nabytí účinnosti několikrát dílčím způsobem novelizován, stále zůstává potřeba provést řadu změn a zkvalitnit tak stávající právní úpravu s hlavním cílem snížení užívání návykových látek – včetně spotřeby tabáku či škodlivého užívání alkoholu.

Úkol předložit vládě návrh novely zákona č. 379/2005 Sb. vyplýval poprvé pro Ministerstvo zdravotnictví z Plánu legislativních prací vlády na rok 2011, schváleného usnesením vlády č. 69 ze dne 26. 1. 2011. Původně se mělo jednat o ne příliš rozsáhlou novelu upravující několik ustanovení. Vzhledem k množství změn, které návrh novely po konzultacích zahrnoval, přistoupil předkladatel ke zpracování návrhu nového zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky tabáku, alkoholu a jiných návykových látek a o změně souvisejících

zákonů (zákon o ochraně zdraví před návykovými látkami), který zákon č. 379/2005 Sb. nahradí. Tento návrh však nepředstavuje zásadní koncepční změny, ale měl by vést ke zkvalitnění současné právní úpravy. Projednávání návrhu zákona si však mimo jiné s ohledem na složitost věcné problematiky a její mezirezortní a mezioborový charakter vyžádalo více času, než se původně předpokládalo. Došlo proto několikrát k odkladu předložení návrhu zákona vládě. Návrh zákona byl poté jaře 2013 postoupen do vnějšího připomínkového řízení, nicméně z důvodu pozdějších změn politické situace v České republice ve druhé polovině roku 2013 byl následně jeho legislativní proces pozastaven. Aktuálně vyplývá úkol pro MZD předložit návrh zákona, který nahradí zákon č. 379/2005 Sb., z Plánu legislativních prací vlády na zbývajíc část roku 2014, který byl schválen usnesením vlády ze dne 12. března 2014 č. 165. Úkol dokončit legislativní práce na tomto návrhu zákona vyplývá rovněž z usnesení vlády ze dne 3. října 2012 č. 735 k realizaci „*plánu nulové tolerance k černému trhu s lihovinami*“.

Tento úkol zároveň nepřímo přispívá k plnění závazků v oblasti prevence uvedených v Koaliční smlouvě mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013 – 2017. Novelizace zákona č. 379/2005 Sb. je také jedním z úkolů (č. 9.5) Akčního plánu realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2013 – 2015, jenž je nezbytným nástrojem realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 – 2018, který vláda schválila svým usnesením č. 219 ze dne 27. března 2013. Pro oblast snížení dostupnosti legálních a nelegálních drog a zvýšení vymahatelnosti práva je jedním z očekávaných výstupů „snížit dostupnost alkoholu pro mladistvé, a to zejména zvýšením odpovědnosti provozovatele pohostinských zařízení za prodej nebo podání alkoholu mladistvým“³ Návrh zákona však přispěje také k naplnění úkolů a cílů dalších strategických dokumentů v oblasti veřejného zdraví, a to nejen národních, ale i mezinárodních.

V oblasti mezinárodních právních dokumentů návrh přispěje např. k plnění některých závazků Rámcové úmluvy Světové zdravotnické organizace o kontrole tabáku (WHO Framework Convention on Tobacco Control - FCTC), jejíž smluvní stranou se ČR stala dne 30. srpna 2012 (č. 71 Sb. m. s.). FCTC je standardní mnohostrannou mezinárodní smlouvou, jejímž cílem a cílem jejích protokolů je chránit současné a budoucí generace před ničivými zdravotními, sociálními, environmentálními a ekonomickými následky spotřeby tabáku a expozice tabákovému kouři prostřednictvím rámce opatření pro kontrolu tabáku, která jsou prováděna smluvními stranami na národní, regionální a mezinárodní úrovni, s cílem neustálého a podstatného snižování míry užívání tabáku a expozice tabákovému kouři.

Některá nově navrhovaná opatření směřující k omezení dostupnosti alkoholu a jiných návykových látek osobám mladším 18 let vycházejí z práce a závěrů mezirezortní pracovní skupiny k Projektu ochrany dětí a mládeže před zneužíváním alkoholu a jiných návykových látek, která byla ustavena v únoru 2011 v rámci sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky z pověření předsedy vlády.

Návrh rovněž zohledňuje některé návrhy úprav, které byly předloženy v květnu 2014 na jednání Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP) Sekretariátem RVKPP. Jedná se zejména o změnu přístupu k protidrogové politice, a to nově jako k integrované protidrogové politice, která zahrnuje též problematiku hazardního a patologického hráčství.

V neposlední řadě nový zákon by měl být jedním z předpisů, které transponují směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU ze dne 3. dubna 2014 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES (dále jen „směrnice

³ Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/media/akcni_plan_2013_2015.pdf, s. 29.

2014/40/EU“). Konkrétně by nový zákon měl transponovat čl. 18 a čl. 20 odst. 6 týkajících se přeshraničního prodeje tabákových výrobků a elektronických cigaret na dálku. Dále se v některých případech navrhuje přejmout novou terminologii, kterou směrnice zavádí.

1.2. Definice problémů

Z hlediska veřejného zdraví byly identifikovány zejména problémy v těchto oblastech:

Užívání tabáku

Spotřeba tabáku je pokládána v dnešní době ve vyspělých státech za nejzávažnější příčinu úmrtí a chronických neinfekčních onemocnění, kterou lze prevencí odvrátit. Má vliv jak na celkovou míru nemocnosti a úmrtnosti populace v dané zemi, tak na očekávanou střední délku života.

Podle kvalifikovaných odhadů zemře ročně v České republice v důsledku onemocnění spojených s užíváním tabákových výrobků 18 tisíc lidí⁴. Jedná se o celou řadu onemocnění, zejména pak o kardiovaskulární a nádorová onemocnění. Podle kvalifikovaných odhadů kouření způsobuje:

- 9 z 10 případů rakoviny plic
- až 6x častěji rakovinu hlavy/krku,
- až 4x častěji rakovinu slinivky břišní,
- až 14x častěji chronickou obstrukční plicní nemoc
- až 10x častěji kardiovaskulární onemocnění (např. infarkt myokardu, mozkové příhody)atd.⁵

Na zdraví člověka má škodlivý vliv nejen samotná spotřeba tabáku, ale i expozice nepřímému tabákovému kouři. Směs kouře v prostředí obsahuje kolem 4 000 chemických látek, z nichž jsou mnohé nebezpečné pro zdraví.

V průběhu let 1997 až 2013 nedošlo k výraznějším změnám v prevalenci kouření v populaci ČR. Podíl kuřáků, včetně příležitostných, se v dospělé populaci pohybuje podle informací Státního zdravotního ústavu v Praze (SZÚ) v rozmezí mezi 28 až 32 % a nebyl ani zaznamenán trend, že by se více kuřáků snažilo s kouřením přestat. Tři čtvrtiny současných kuřáků podle zjištění SZÚ začalo s kouřením do 18 let věku (včetně). V dospělé populaci bylo v České republice v roce 2013 celkem 29,9 % kuřáků, z toho téměř tři čtvrtiny (22,2 %) představovali kuřáci, kteří kouří tabákové výrobky denně.

V průběhu let 2000 – 2013 se rovněž podle šetření SZÚ výrazněji nemění podíl osob, nucených pobývat v zakouřeném prostředí. V roce 2013 téměř 23 % respondentů bylo vystaveno tabákovému kouři ve svých domovech (nevyšší podíl na těchto počtech má nejmladší věková skupina 15 – 24 letých) a vysoký podíl nekuřáků byl vystaven tabákovému kouři i na pracovišti (20,7 % zaměstnanců).^{6,7}

⁴ Richard Peto, Alan D Lopez, Jillian Boreham and Michael Thun: Mortality from smoking in developed countries 1950–2000. 2nd edition, revised June 2006. Dostupné z www.deathsfromsmoking.net.

⁵ Zdroj: http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/warnings_report_en.pdf.

⁶ Csémy L., Sovinová H., Sadílek P.: Užívání tabáku v České republice 2013 – výzkumná zpráva, Státní zdravotní ústav 2014.

Podle výsledků některých mezinárodních výzkumných studií užívá v ČR tabákové výrobky nezanedbatelná část dětí a mládeže. Z výsledků těchto studií také vyplývá, že dostupnost tabákových výrobků je u mladých lidí i navzdory zavedeným legislativním opatřením vysoká. Například podle výsledků mezinárodní kolaborativní výzkumné studie Světové zdravotnické organizace o chování ve vztahu ke zdraví u dětí školního věku (HBSC) z roku 2011 měla v ČR v roce 2010 osobní zkušenost s kouřením polovina třináctiletých a tři čtvrtiny patnáctiletých. Pravidelnými kuřáky je 18 % patnáctiletých dětí. Výrazně čtenější zkušenost 11letých chlapců se ve 13 letech srovnává s dívkami a v 15 letech již je dívek, které někdy kouřily, výrazně více než chlapců. Mezi roky 2006 a 2010 nebyl ve vývoji kuřáctví zaznamenán významnější rozdíl⁸.

Podle aktuálních výsledků jiné mezinárodní studie Světové zdravotnické organizace a Centra pro kontrolu nemocí a prevenci (CDC) v USA - Global Youth Tobacco Survey (GYTS), která byla v roce 2011 realizována rovněž v ČR, uvádělo aktuální užívání některé z forem tabáku 36,5 % dětí (30,6 % kouření cigaret) ve věku 13 – 15 let. Téměř 45 % současných kuřáků z této věkové skupiny uvádělo, že chce s kouřením přestat a 70,3 % se o to v posledním roce pokoušelo.

Výsledky studie GYTS však také dokladují nedostatečnou ochranu dětí před expozicí tabákovému kouři. V roce 2011 uvádělo 45,8 % dětí ve věku 13 – 15 let z ČR expozici tabákovému kouři v uzavřených veřejných prostorech a 43 % dětí uvádělo, že žije v domácnostech, kde jiní kouří. Více než 7 z 10 dětí se domnívá, že kouření by mělo být na veřejných místech zakázáno⁹.

Konzumace alkoholu

Pokud jde o konzumaci alkoholických nápojů, situace v ČR se rovněž významně nemění. Jejich spotřeba je stále stabilizována na relativně vysoké úrovni přibližně 10 litrů čistého alkoholu za rok na obyvatele, včetně dětí. Nepříznivá je rovněž skladba spotřeby, kdy sice přibližně polovina celkové spotřeby je ve formě piva, ale zhruba třetinu celkové spotřeby reprezentují lihoviny. Údaje o spotřebním chování dospělé populace vůči alkoholu vycházejí např. ze šetření Státního zdravotního ústavu, provedeného v roce 2012¹⁰. Podle výsledků tohoto šetření 15 % dospělé populace konzumuje alkohol pravidelně a velmi často (pití denně nebo obden) a 16 % dospělých lze považovat za konzumenty s vysokým rizikem, 4,8 % pak za problémové pijáky. Časté pití nadměrných dávek alkoholu (tzv. binge drinking), tj. týdně nebo častěji, udávalo 18 % dotázaných (muži 28 %, ženy 8,6 %).

Česká republika dále vykazuje ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi vysokou míru užívání alkoholu nejen u dospělých ale i dětí a mladistvých do 16 let. V roce 2011 ČR zaujala

⁷ Sovinová H., Csémy L. Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2012, Státní zdravotní ústav, 2013.

Dostupné z:

http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/zavislosti/Uzivani_tabaku_a_alkoholu_v_Ceske_republice_2012.pdf.

⁸ Kalman M., Sigmund E., Sigmundová D., Hamřík Z., Beneš L., Benešová D., Csémy L.: *Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků na základě mezinárodního výzkumu uskutečněného v roce 2010 v rámci mezinárodního projektu „Health Behaviour in School-aged Children: WHO Collaborative Cross-national study (HBSC)“*. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2011. ISBN 978-80-244-2983-0.

⁹ Czech Republic 2011 Country report Global Youth Tobacco Survey (GYTS). Státní zdravotní ústav 2011. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi/gyts-2011-country-report>.

¹⁰ Sovinová H., Csémy L. Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2012, Státní zdravotní ústav, 2013.

Dostupné z:

http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/zavislosti/Uzivani_tabaku_a_alkoholu_v_Ceske_republice_2012.pdf.

v rámci evropského srovnání první místo ve spotřebě alkoholu mezi mladistvými, a to jak v kategorii užití alkoholických nápojů během posledních 12 měsíců, tak i v kategorii užití alkoholických nápojů za posledních 30 dnů. Srovnání proběhlo na základě Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD), ze které dále vyplývá, že alkohol v ČR pilo aspoň jednou v životě téměř 98 % dotázaných a z toho lze považovat přibližně 60 % mladistvých za pravidelné konzumenty alkoholu (tzn., že pili alkohol více než 20krát v životě). Z uvedené studie dále vyplývá, že nadměrné dávky alkoholu (5 a více sklenic při jedné příležitosti) více než 3krát v posledním měsíci konzumovala pětina studentů (21 %). U chlapců vzrostl výskyt pravidelného pití piva a destilátů, u děvčat vína a destilátů. V užívání alkoholických nápojů mladistvými je navíc patrný nárůst v porovnání s už tak vysokými daty z roku 2007¹¹.

Dalším znepokojujícím výstupem výše uvedené studie je skutečnost, že mladiství opakovaně uvádí vysokou dostupnost alkoholických nápojů, a to i přes to, že prodej a podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let věku i současná právní úprava zakazuje. Mezi studenty, kteří uvedli konzumaci alkoholu v posledních 30 dnech, byla zjišťována frekvence a způsob získávání alkoholu. V posledních 30 dnech si alespoň jednou zakoupilo alkohol v obchodě pro vlastní spotřebu 61 % a téměř 14 % z tohoto počtu si zakoupilo alkohol v obchodě opakovaně, tj. více než pětkrát. Více než 77 % uvedlo konzumaci alkoholu v restauraci, baru nebo diskotéce, z toho 18 % uvedlo konzumaci alkoholu na uvedených místech opakovaně.

Tradičně vysoká míra tolerance české společnosti ke konzumaci alkoholu mladými lidmi je rovněž jedním z významných faktorů, což se projevuje mj. i ve statistických údajích, které poukazují na nebezpečí podávání alkoholu dětem z rukou dospělých. Tato skutečnost se týká nejen provozovatelů zařízení zábavy a restaurací (jak je uvedeno výše), ale stejně tak i vlastních rodičů dětí a mládeže, kdy více než dvě třetiny českých dětí požíly alkoholické nápoje ještě před dosažením třináctého věku života, a to nejčastěji na rodinných oslavách, na pivních slavnostech či vinobraní, kde jim alkohol často nabízí sami rodiče.

Nelze ponechat bez zdůraznění, že důsledky užívání alkoholu se negativním způsobem promítají do života mladistvého (problémy ve vztazích s rodiči a přáteli, úrazy, snížená výkonnost ve škole atd.)

Souvislosti mezi současným užíváním tabáku a konzumací alkoholu

Souvislosti mezi konzumací alkoholu a užíváním tabáku byly opakovaně prokázány. Podle již citovaného šetření SZÚ provedeného v roce 2012 s rostoucí konzumací alkoholu vzrůstá prevalence kuřáků. Nejsilněji byla souvislost mezi kouřením a pitím alkoholu vyjádřena u nejmladší skupiny dotázaných, kde mezi rizikovými konzumenty bylo 74 % kuřáků a mezi těmi, kdo pijí škodlivě 86 %.

Odborné studie v posledním desetiletí také poukazují na vysoký podíl užívání alkoholu v možném propojení s užíváním jiných nelegálních drog u mladých lidí do 16 let a ukazují, že užívání alkoholu u dětí vede k vysoké míře dalšího rizikového chování. Čím dříve tedy mladí lidé mají zkušenost s jakoukoliv návykovou látkou, včetně alkoholu (především děti mladší 15 let), tím výrazně větší vzniká riziko rozvoje závislosti na jiných návykových látkách.

¹¹ Zaostřeno na drogy č. 1/2012. Evroská školní studie o alkoholu a jiných drogách: Přehled hlavních výsledků studie v České republice v roce 2011. Autoři: PhDr. Ladislav Csémy, Mgr. Pavla Chomynová. Dostupné z http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/zaostreno_na_drogy/2012_zaoastroeno_na_drogy/zaostreno_na_drogy_2012_01_cislo_1_2012.

Ilegální drogy

Podle Výroční zprávy o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2012, kterou publikovalo Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, je rozsah užívání drog v obecné populaci ČR dlouhodobě stabilní, i když v roce 2012 došlo k mírnému nárůstu. Nejčastěji užitou nelegální drogou jsou konopné látky (27,9 %). V roce 2012 se na druhé místo oproti minulým létům (v minulých letech se jednalo o extázi) dostaly na druhé místo halucinogenní drogy. Na dalších místech byly zkušenosti s užitím pervitinu nebo amfetaminů, kokainu a LSD s poměrně konzistentně nízkou mírou celoživotní prevalence (2,3 až 2,8 %), zatímco celoživotní zkušenosti české populace s heroinem jsou dlouhodobě na nízké úrovni (pod 1%). V roce 2012 znovu mírně vzrostl počet problémových uživatelů drog odhadovaný multiplikací počtu klientů nízkoprahových programů – střední hodnota dosáhla 41,3 tis. osob. Na nárůstu se podílejí především uživatelé opiátů (10,6 tis. – nárůst je zaznamenán zejména u uživatelů buprenorfinu) a u pervitinu došlo k mírnému poklesu (30,7 tis.). Zvýšil se i odhadovaný počet injekčních uživatelů drog na cca 38,7 tisíc. Tyto trendy je však třeba posuzovat opatrně, neboť od roku 2009 vycházejí z téhož multiplikátoru (podílu uživatelů drog v kontaktu s nízkoprahovými programy), nicméně celkový obrázek v podobě nárůstu uživatelů opiátů a poklesu uživatelů pervitinu je zřejmě odrazem skutečnosti. V roce 2012 byl počet injekčních uživatelů drog odhadnut na 38,7 tis.

V roce 2012 bylo evidováno celkem 15 716 ambulantních pacientů s poruchami způsobenými užíváním nealkoholových drog (diagnostické skupiny F11 až F19), z nichž 64 % tvořili muži. Více než dvě třetiny pacientů s dg. F11 až F19 bylo ve věkové kategorii 20 až 39 let. Počet osob ve věku 15 až 19 let dosáhl počtu 1434 a dětí do 15 let celkem 33. V roce 2012 došlo k mírnému navýšení počtu hospitalizací pro poruchy způsobené užíváním návykových látek, a to o 1 % na 15 419.

Z provedené studie ESPAD v roce 2011 vyplývá, že dochází k poklesu zkušeností mládeže s nelegálními drogami. Zároveň také došlo k poklesu subjektivně vnímané dostupnosti nelegálních drog a k nárůstu subjektivně vnímaných rizik spojených s jejich užitím. Nicméně z nelegálních drog jsou i nadále nejčastější zkušenosti s užíváním konopných látek, kterou uvedlo celkem 42,3% dotázaných studentů (vyšší zkušenost uváděli chlapci), čímž se Česká republika umístila v rámci evropského srovnání opět na prvním místě.

Z hlediska právní úpravy byly identifikovány zejména následující problémy:

Dostupnost tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret

Současná právní úprava **nedostatečným způsobem reguluje dostupnost tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret**. Tyto výrobky lze v současnosti prodávat např. v prodejně s jakýmkoliv sortimentem, jakoukoliv formou, pokud lze ověřit věk kupujícího, a nejsou ani určeny kategorie míst, kde tyto výrobky prodávat nelze. Existuje rovněž nejednotnost s analogickou právní úpravou týkající se omezení prodeje alkoholických nápojů. Nežádoucí je z právního hlediska také dvojkoľejnost, kterou představují ve vztahu k stávající právní úpravě v zákoně č. 379/2005 Sb. vybraná ustanovení zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o spotřebních daních“), týkající se omezení prodeje lihovin a tabákových výrobků. V současné právní úpravě tak existují množiny míst, kde je prodej tabákových výrobků povolen buď podle jednoho, nebo druhého zákona, nebo obou současně, což způsobuje právní nejistotu.

V souvislosti s širokou dostupností tabákových výrobků a počtem prodejních míst souvisí i výskyt reklamy na tabákové výrobky, která není v místě prodeje tabákových výrobků v ČR

zakázána (podle zákona č. 40/1995 Sb.). Marketingu tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret, se využívá i ve způsobu vystavení v místě prodeje.

Elektronické cigarety a další související výrobky

Současná právní úprava rovněž nedostatečně reflektuje současnou nabídku sortimentu na trhu. Na trhu se lze v současnosti setkat mimo jiné s **výrobky, které jsou způsobilé ke kouření, ale neobsahují tabák** – jako bylinné cigarety, bylinné směsi do vodních dýmek apod.

S jejich spalováním jsou spojována zdravotní rizika podobná rizikům spojeným s tradičními tabákovými výrobky určenými ke kouření, přestože nemají tytéž návykové vlastnosti a neobsahují tabák. Bylinné výrobky určené ke kouření považují spotřebitelé často za neškodné nebo méně škodlivé produkty.

V posledních letech se na trhu objevují v čím dál větší míře výrobky typu elektronických cigaret. V mezinárodní odborné literatuře a v dokumentech WHO se pro výrobky typu elektronické cigarety používá někdy termínu ENDS (electronic nicotine delivery systems). Taktéž se lze setkat s elektronickými cigaretami respektive náplněmi do nich, které neobsahují nikotin. I na ně se vztahuje pojem „ENDS“. V praxi se lze v případě tohoto typu výrobků (nikotinových i beznikotinových) setkat s problémy týkajícími se především jejich nedostatečného značení, nejasného složení atd. Nejasnost panuje i ohledně jejich užívání na místech, kde platí zákaz kouření. Beznikotinové výrobky rovněž nenaplnují stávající definice pro účely zákona č. 379/2005 Sb.

Pro určení povinností souvisejících s uváděním elektronických cigaret na trh je určující, do jaké kategorie tento výrobek náleží. Podle deklarovaného účelu lze elektronickou cigaretu kategorizovat jako léčivý přípravek v kombinaci se zdravotnickým prostředkem, v případě, že výrobce deklaruje účel použití elektronické cigarety jako pomůcky při odvykání kouření (žádná elektronická cigareta nebyla prozatím registrována Státním ústavem pro kontrolu léčiv jako léčivo) nebo jako obecný výrobek - je-li účelem užití používání elektronické cigarety jako prosté alternativy klasické cigarety/jiného tabákového výrobku určeného ke kouření. Uvádění elektronické cigarety na trh se bude v těchto případech řídit právními předpisy souvisejícími s bezpečností výrobků, tj. zejména zákonem č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Na náplně, které obsahují nikotin, lze obecně nahlížet jako na nebezpečné chemické směsi, jelikož nikotin je závazně klasifikovanou nebezpečnou látkou (T+: R27, T: R25 a N: R51/53), pokud svým účelem použití nespadají do výše uvedené legislativy. Samotná klasifikace e-liquidů pak závisí na obsahu nikotinu ve směsi.

Posílení regulace týkající se zajištění větší bezpečnosti nikotinových elektronických cigaret, které nebudou klasifikovány jako léčivo, přináší směrnice 2014/40/EU a je třeba je implementovat do české právní úpravy. Tato témata související s implementací směrnice č. 2014/40/EU sice budou předmětem novelizace především právních předpisů v gesci Ministerstva zemědělství, nicméně o kategorizaci elektronických cigaret je třeba uvažovat i v souvislosti s dílčími opatřeními, které by měl v oblasti omezení prodeje a nekuřáckého prostředí řešit návrh zákona.

Dostupnost tabákových výrobků a souvisejících výrobků u osob mladších 18 let

Výsledky výše zmiňované studie GYTS z roku 2011 jednoznačně dokladují poměrně snadnou dostupnost tabákových výrobků pro osoby mladší 18 let v obchodní síti, neboť nákup cigaret v obchodě uváděla téměř polovina (47,6 %) současných kuřáků (ze skupiny dětí ve věku 13

až 15 let), přičemž 68 % z nich nebyl v posledních 30 dnech prodej tabákových výrobků odmítnut¹².

Ochrana před expozicí tabákovému kouři na různých typech míst

Pokud jde o **ochranu před tabákovým kouřem v prostředí, současná právní úprava je v tomto ohledu nedostatečná**, jak ukazují i výsledky šetření Státního zdravotního ústavu v Praze zmiňované výše. V praxi aplikace zákona působí potíže např. absence definic kouření, stavebně odděleného prostoru vyhrazeného ke kouření atd. Současná právní úprava však především umožňuje na řadě míst jen částečný zákaz kouření, ač podle současných vědeckých poznatků neexistuje bezpečná hladina expozice tabákovému kouři a technická řešení v podobě filtrace vzduchu apod. před expozicí tabákovému kouři neochrání. Nejedná se tedy v praxi o komplexní ochranu před expozicí tabákovému kouři, jak doporučuje čl. 8 FCTC. Právní úprava rovněž neřeší fakt, že v prostorech vyhrazených ke kouření se mohou zdržovat bez omezení i děti a mládež.

Jedná-li se o specifickou problematiku restauračních zařízení, stávající právní úprava, kdy provozovatel má možnost provozování kuřáckého zařízení nebo zařízení s vyhrazenými prostory, je z hlediska ochrany zdraví nejen návštěvníků takto provozovaných zařízení, mezi kterými bývají i děti či těhotné ženy apod., ale i z hlediska ochrany zdraví zaměstnanců pracujících v těchto zařízeních¹³, nevyhovující. Dokládají to i odborné průzkumy. Např. podle výsledků průzkumu veřejného mínění Evropské komise (Speciálního Eurobarometru 385¹⁴ provedeného na jaře 2012) navštívilo restaurační a jiná zařízení s možností stravování, kde se uvnitř kouřilo, v posledních 6 měsících 55 % procent respondentů z ČR (EU27 průměr: 12 %), v případě zařízení jako bary apod. 67 % respondentů (EU27 průměr: 23 %).

Podle nedávno uveřejněné Zprávy Evropské komise o implementaci Doporučení ze dne 30. listopadu 2009 o nekuřáckém prostředí je v současnosti **ČR jedinou zemí Evropské unie, kde je možno provozovat čistě kuřáckou restauraci**. Na opodstatněnost a veřejnou podporu zavedení úplného zákazu kouření v restauracích dlouhodobě poukazují některé občanské iniciativy i průzkumy veřejného mínění. Například podle výzkumu agentury IPSOS a Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy provedeného na jaře 2012 na počtu 8 488 respondentů si **78 % Čechů přeje zákaz kouření v restauracích**. Dlouhodobá podpora občanů ČR pro zavedení úplného zákazu kouření v restauracích vyplývá i z každoročních šetření prováděných Státním zdravotním ústavem v Praze³. Možnost kouření v restauračních a jiných obdobných zařízeních rovněž podporuje mladé lidi v kouření. Podle výsledků jiného výzkumu provedeného agenturou IPSOS a Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze v září 2012 zaměřeného na kouření mladých lidí ve věku 18 až 22 let, mladí kuřáci nejčastěji kouří v restauracích, barech, na diskotékách a v klubech (64 %). Příležitostní kuřáci pak kouří téměř jen v těchto zařízeních. Pokud by v těchto zařízeních platil zákaz kouření, podle vlastních slov by vůbec nezačala kouřit čtvrtina (24 %) pravidelných kuřáků a polovina (51 %) příležitostných kuřáků.

Celkem 30 % z těch, kteří začali kouřit před 18. rokem věku, rovněž uvedlo, že kdyby platil zákaz kouření v těchto prostorách, s kouřením by vůbec nezačali.

¹² Czech Republic 2011 Country report Global Youth Tobacco Survey (GYTS). Státní zdravotní ústav 2011. Dostupné z <http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi/gyts-2011-country-report>.

¹³ K 31.12.2012 v sektoru stravování a pohostinství pracovalo podle informace Českého statistického Úřadu 113 783 zaměstnanců.

¹⁴ Evropská komise: Attitudes of Europeans towards tobacco: Eurobarometer 77.1 – Special Eurobarometer 385. Dostupné z http://ec.europa.eu/health/tobacco/eurobarometers/index_en.htm.

Dostupnost alkoholu

Současná právní úprava rovněž nedostatečně reaguje na vysokou spotřebu alkoholických nápojů v ČR, o které je informováno výše. Mezi účinné nástroje pro omezení této až alarmující spotřeby patří omezení dostupnosti prodeje a podávání alkoholických nápojů, včetně úpravy jejich cenové dostupnosti. **Široká dostupnost a množství míst prodeje podněcují černý trh s lihovinami a tato oblast je pak rovněž obtížně kontrolovatelná.** Je proto potřeba omezit místa prodeje a podávání alkoholických nápojů, především pak místa, kde v praxi nedochází k účinné kontrole prodání či podání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let věku nebo osobám zjevně pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. Otázkou kontroly prodeje a dostupnosti alkoholických nápojů je nutné se zabývat i v souvislosti s nedávnou tzv. metanolovou aférou (série otrav a úmrtí v ČR po požití alkoholických nápojů s vysokým procentem metanolu v období podzimních měsíců r. 2012).

V praxi nyní působí interpretační potíže **neurčitost definice alkoholického nápoje** pro účely zákona č. 379/2005 Sb. – je potřeba ji sjednotit s definicí nealkoholického nápoje uvedenou ve vyhlášce č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o potravinách“), pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí, ve znění pozdějších předpisů, podle které je nealkoholickým nápojem **nápoj do 0,5 % alkoholu**.

Dostupnost alkoholu pro osoby mladší 18 let

Vzhledem k tomu, že se Česká republika opakovaně vyskytuje **na prvních místech mezinárodních srovnání v užívání alkoholických nápojů osobami mladšími 18 let věku**, a to i přes zákaz prodeje a podávání alkoholických nápojů těmto osobám, je třeba zavést nová opatření – povinnosti pro provozovatele zejména provozoven stravovacích služeb, kde také dochází ke konzumaci alkoholických nápojů těmito osobami. Tato opatření by měla podpořit omezení dostupnosti alkoholu u dětí a mládeže v místech prodeje alkoholických nápojů.

Hlavní problém spočívá v uplatnitelnosti a vymahatelnosti příslušných ustanovení zákonů. Problémem je především důkazní nouze, do které se dostává policista, správní orgán či orgán kontroly ve chvíli, kdy není schopen v praxi dokázat, že podnapilý mladistvý se do tohoto stavu dostal právě v podniku, ve kterém se nachází, popřípadě právě v důsledku protiprávního jednání číšníka (rodiče, kamaráda atd.), který mu podání či prodání alkoholického nápoje umožnil.

Dalším klasickým případem důkazní nouze je situace, kdy nelze mladistvému dokázat, že alkoholický nápoj byl určen jemu a ne osobě ve věku nad osmnáct let, která s ním v takových případech sdílí stůl, bar apod. **Podle současného právního stavu není možné sankcionovat fyzickou osobu, dokud není tato osoba přistižena přímo v okamžiku nalití a podání alkoholického nápoje osobě mladší 18 let.** A ani to nemusí být dostatečně prokazatelným protiprávním jednáním, jelikož osoba mladší 18 let může argumentovat, že alkoholický nápoj není určen pro ni, nýbrž pro osobu starší 18 let. Dokonce, i v případě, kdy je osoba mladší 18 let v daném podniku podnapilá, může argumentovat, že do podniku v podnapilém stavu již přišla, čímž se prokazování protiprávního jednání číšníka či provozovatele stává velice obtížné. Je proto třeba zjednodušit princip dokazování, respektive snížit riziko důkazní nouze, ve které se kontrolní orgány za současné legislativní úpravy nachází, na minimum a zvýšit odpovědnost provozovatele zařízení, ve kterém je podáván alkohol, a to i s ohledem na skutečnost, že dostupnost alkoholických nápojů pro osoby mladší 18 let je osobami mladšími 18 let vnímána jako velmi vysoká (viz výsledek ESPAD výše).

Problematika vyšetření přítomnosti alkoholu a jiných návykových látek

V současné době je rovněž **problematika vyšetření přítomnosti alkoholu a jiných návykových látek upravena nedostatečně**, a to zejména z důvodu obecného ustanovení k financování odborného lékařského vyšetření zjišťujícímu obsah alkoholu nebo jiné návykové látky, které je vyžádáno oprávněným subjektem. V praxi byl zaznamenán rozdílný přístup zúčastněných stran při řešení úhrad tohoto vyšetření. Dále jsou opakovaně podávány různé právní výklady k problematice orientačního vyšetření na přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky u osob mladších 18 let, které zejména zpochybňují oprávnění k provedení výše uvedeného vyšetření, a to zejména obecní policií nebo osobou, která je pověřena kontrolou osob.

Typy odborné péče

Současná právní úprava typů odborné péče, která se poskytuje osobám škodlivě užívajícím návykové látky, osobám na těchto látkách závislým a osobám ohroženým návykovým chováním, **není v souladu s platnou právní úpravou v oblasti poskytování zdravotních služeb.**

Záchytná služba

V nesouladu se zákonem o zdravotních službách je rovněž vymezení oblasti protialkoholní a protitoxikomanických záchytných stanic a následné poskytování zdravotních služeb v uvedených zařízeních, a to zejména s ohledem na charakter osob, kterým jsou zdravotní služby poskytovány. V současné době rovněž chybí právní ukotvení minimálního technického a věcného vybavení zařízení, ve kterém je tato služba poskytována, včetně jejího personálního zajištění. Právní úprava problematiky záchytných stanic bude přesunuta do zákona o specifických zdravotních službách.

Koordinace a realizace protidrogové politiky

Současné **vymezení koordinace, realizace a právního ukotvení poradního orgánu vlády pro oblast protidrogové politiky je nevyhovující. Zároveň byl Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky a vládou schválen nový přístup k protidrogové politice, a to jako k integrované protidrogové politice. Integrovaná protidrogová politika nově zahrnuje i problematiku hazardního a patologického hráčství. Aktuální právní úpravou dále nejsou dostatečně reflektovány kompetence poradního orgánu vlády, národního koordinátora v oblasti závislostí a jednotlivých orgánů státní správy, které se na realizaci protidrogové politiky podílejí.** Je proto třeba jasně a přehledně specifikovat kompetence ministerstev. Zároveň je třeba upravit povinnosti územních samosprávních celků, a to tak, aby jim byla dána možnost reagovat na aktuální situaci v oblasti užívání návykových látek a návykového chování v daném regionu podle svých možností.

Vymahatelnost zákona

Dlouhodobě je kritizována **nedostatečná vymahatelnost zákona č. 379/2005 Sb.** Platná právní úprava je v části týkající se kontrol, správních deliktů a sankcí nepřehledná. Chybí bližší určení povinností, které má daný kontrolní orgán kontrolovat. U správních deliktů způsobuje nepřehlednost absence odkazů na konkrétní ustanovení, k jejichž porušení se daný správní delikt váže. Současně je třeba zpřehlednit a nastavit sankce za jednotlivé správní delikty. U některých povinností je třeba doplnit další dozorové orgány, aby byla posílena vymahatelnost tohoto zákona atd.

Reagovat je nutno rovněž na stav, kdy má být zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „přestupkový zákon“), zrušen a plně nahrazen novou obecnou

úpravou odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Legislativní proces již byl u nové právní úpravy zahájen a je nutno rozhodnout, kam umístit obsah zvláštní části – mj. i § 30 přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi - zrušeného zákona o přestupcích. Podle stanoviska Ministerstva vnitra by mělo dojít k promítnutí skutkové podstaty přestupků do zvláštních zákonů upravujících danou oblast. Nezbytné terminologické a jiné úpravy zasluhuje také samotný výčet přestupků.

Dále je třeba do zákona začlenit nové skutkové podstaty přestupků (přestupek ohledně umožnění kouření na místech zákonem zakázaných atd.). Je třeba rovněž přehodnotit výši pokut u většiny přestupků na tomto úseku a upravit určení orgánů pro přestupkové řízení.

V souvislosti s přijetím tohoto zákona je potřeba novelizovat i další právní předpisy, např. zákon o zdravotních službách a dalších 9 zákonů.

Po zhodnocení stávajícího stavu je třeba konstatovat, že zákon č. 379/2005 Sb. je v mnoha ohledech nevyhovující. Jednak v oblasti týkající se ochrany zdraví před škodlivými účinky tabákového kouře, v oblasti dostupnosti, resp. prodeje, alkoholických nápojů a tabákových výrobků a výrobků souvisejících, dále v oblasti realizace protidrogové politiky a problematiky záchytných stanic.

Právní úpravu je třeba uvést do souladu s novými právními předpisy v oblasti poskytování zdravotních služeb, zeefektivnit vymahatelnost zákonem uložených povinností a novelizovat některé další právní předpisy jako přestupkový zákon (především § 30), aj.

1.3. Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Kromě zákona č. 379/2005 Sb. se na oblast ochrany před škodami působenými návykovými látkami vztahují zejména následující právní předpisy:

Problematika tabáku a alkoholu:

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 344/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky na tabákové výrobky, ve znění vyhlášky č. 316/2012 Sb.

Vyhláška č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání).

Problematika elektronických cigaret:

Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Problematika nekuřáckého prostředí:

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Působnost obcí:

Ústava České republiky (č. 1/1993 Sb.).

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti živnostenského podnikání:

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti kontrolní činnosti:

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti trestního a přestupkového práva:

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti sociálně-právní ochrany dětí:

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/ 2012 Sb., občanský zákoník

V oblasti odborné péče:

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 555/1992Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Související judikatura

Existuje judikatura soudů týkající se přímo či nepřímo oblasti působnosti návrhu nového zákona. Judikatura se týká tématu ochrany před expozicí tabákovému kouři na veřejných místech, ve vězení, zmocnění pro obce vydávat k vydání obecně závazné vyhlášky atd.

1.4. Identifikace dotčených subjektů

Navrhovaná právní úprava se týká zejména následujících subjektů:

Orgány státní správy:

- Ministerstvo zdravotnictví,
- Ministerstvo vnitra,
- Ministerstvo průmyslu a obchodu,
- Ministerstvo financí,
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,
- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- Ministerstvo spravedlnosti,
- Ministerstvo zemědělství,
- Ministerstvo dopravy,
- Ministerstvo obrany,
- Úřad vlády České republiky,
- Policie České republiky,
- orgány ochrany veřejného zdraví (krajské hygienické stanice),
- Česká obchodní inspekce,
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce,
- Česká školní inspekce,
- orgány inspekce práce,
- správce spotřební daně,
- orgány Celní správy České republiky,
- orgány Finanční správy České republiky,
- Vězeňská služba ČR.

Územní samosprávné celky:

- obce,
- kraje.

Fyzické a právnické osoby podnikající zejména:

- v oblasti výroby, distribuce a prodeje tabákových výrobků, netabákových výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a alkoholických nápojů,
- v oblasti hostinské činnosti.

Poskytovatelé zdravotních a sociálních služeb

Obyvatelstvo ČR

Specifické skupiny:

- Děti a mládež
- Populace dospělých ČR
- Spotřebitelé
- Zaměstnanci
- Zaměstnanci v pohostinském sektoru (zejména zaměstnanci provozoven stravovacích služeb).

1.5. Popis cílového stavu

Hlavním obecným cílem navrhované právní úpravy je posílení ochrany zdraví před škodlivými účinky tabáku, alkoholu, jiných návykových látek a návykového chování. Prioritním je v tomto ohledu posílení ochrany veřejného zdraví, zejména pokud jde o zdraví dětí a mládeže, a současně snížení dopadů škod působených návykovými látkami v rovině sociální, bezpečnostní a hospodářské.

Právní úprava by měla výrazněji napomoci v kombinaci s dalšími opatřeními legislativního i nelegislativního charakteru k snížení spotřeby tabáku a konzumace alkoholu, zejména u dětí a mládeže.

Nezbytné je tedy pro dosažení těchto záměrů docílit zkvalitnění právní úpravy v oblasti ochrany zdraví před škodlivými účinky tabáku, alkoholu a jiných návykových látek a tím i zvýšení právní jistoty a zefektivnění vymahatelnosti povinností v této oblasti.

K dílčím cílům patří:

- a. posílení ochrany před expozicí tabákovému kouři v prostředí a rozšiřování nekuřáckého prostředí (ve smyslu rozšíření typu míst, kde bude zakázáno kouřit, řešení problematiky zařízení společného stravování - režimu ve vztahu ke kouření atd.),
- b. omezení dostupnosti tabákových a souvisejících výrobků a alkoholických nápojů,
- c. implementace ustanovení zákona o spotřebních daních týkajících se omezení míst prodeje lihovin a tabákových výrobků do tohoto zákona,
- d. dílčí implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU týkající se přeshraničního prodeje tabákových výrobků a elektronických cigaret na dálku,
- e. zavedení nových povinností pro provozovatele provozoven stravovacích služeb vedoucích k omezení dostupnosti alkoholu a zajištění dodržování zákazu prodeje nebo podání alkoholu dětem a mládeži,
- f. sjednocení právní úpravy v oblasti definic a regulace, které stanovuje zákon o spotřebních daních - odstranění dvojí úpravy pro prodej lihovin,

- g. zkvalitnění a vyjasnění právní úpravy v oblasti organizace, koordinace a provádění národní integrované protidrogové politiky,
- h. přesun právní úpravy záchranné služby jako zdravotní služby do právní úpravy v oblasti specifických zdravotních služeb,
- i. úprava odborné péče pro osoby ohrožené adiktologickou poruchou v návaznosti na zákon o zdravotních službách,
- j. zlepšení vymahatelnosti zákona, a to zejména v souvislosti se zákazem prodeje alkoholických nápojů a tabákových výrobků osobám mladším 18 let (zpřesnění působnosti kontrolních orgánů, rozšíření kontroly o další kontrolní orgány, rozšíření o nové skutkové podstaty správních deliktů, úprava sankcí za správní delikty a s tím související novelizace přestupkového zákona).

1.6. Zhodnocení rizika

V případě neřešení výše uvedených problémů hrozí především další prohlubování škod působených návykovými látkami, a to nejen pokud jde o veřejné zdraví, ale i v oblasti sociální, bezpečnostní a hospodářské.

Jak již bylo uvedeno výše, v případě zachování současné právní úpravy by nadále přetrvávala nedostatečná vymahatelnost zákona, pokud jde o dodržování zákazu prodeje tabákových výrobků a alkoholických nápojů osobám mladším 18 let, nebyla by posílena ochrana před expozicí tabákovému kouři a přetrvávala nežádoucí právní nejistota a interpretační problémy spojené s platnou právní úpravou. Rovněž by nebyla provedena dílčí implementace směrnice 2014/40/EU.

Ve spojitosti s návrhem zákona byla diskutována rizika spojená se zavedením nového sankcionovaného jednání, které spočívá v zákazu přítomnosti osob mladších 18 let, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu, ve vybraných prostorech. Zavedení této povinnosti bylo navrženo pracovní skupinou a reaguje na stávající praxi, kdy je de facto nemožné efektivně kontrolovat prodej alkoholu osobám mladším 18 let. I navržená úprava v sobě však může nést rizika potenciálních možností, jak ji obcházet, zejména s ohledem na subjektivní hodnocení osoby zjevně pod vlivem alkoholu, či naopak možnost předstírání takového chování. I v případě, že by se tato rizika ukázala jako využívaná slabá místa, nedošlo by ke zhoršení stávající situace.

2. Návrh variant řešení

I. Omezení dostupnosti tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret

Řešení omezení dostupnosti tabákových a souvisejících výrobků je třeba posuzovat z několika hledisek.

Místa prodeje

Varianta 1 – nulová

Nulová varianta znamená, že bude ponechán současný stav, kdy tabákové výrobky, elektronické cigarety, bylinné výrobky určené ke kouření i tabákové potřeby, lze prodávat v jakémkoliv „kamenné prodejně“, bez ohledu na zaměření jejího sortimentu. Zároveň bude

existovat právní dvojkoľejnost, neboť místa prodeje v případě tabákových výrobků upravuje i zákon o spotřebních daních.

Varianta 2 – omezení jen některých typů míst prodeje včetně zavedení zákazu samoobslužného prodeje

Budou omezeny typy míst prodeje tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret pouze na několik kategorií, zejména z těch důvodů, aby bylo možné prodej těchto výrobků efektivněji kontrolovat. V současné době lze pozorovat rozšíření prodeje tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret do prodejen, jako jsou např. obchody s elektronikou. Je to způsobeno např. rozvojem prodeje elektronických cigaret, které se zde spolu s jejich příslušenstvím prodávají. Obdobně občas dochází k prodeji tabákových výrobků v prodejnách s drogistickým zbožím apod. O těchto provozovnách nemusejí mít kontrolní orgány, které mají za úkol kontrolovat dodržování zákona, žádnou informaci. V rámci této varianty je proto navrženo, aby v případech, kdy nedochází k prodeji v místech, kdy je prodej tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret očekáván (např. ve specializovaných prodejnách, v prodejnách denního a periodického tisku, v ubytovacích zařízeních atd.), byl prodej těchto výrobků koncentrován pouze v těch prodejnách, které jsou z hlediska nabízeného sortimentu potravinářským podnikem, a mají tedy oznamovací povinnost podle zákona o potravinách. V rámci této varianty by byl rovněž zakázán samoobslužný prodej tabákových a souvisejících výrobků. Možností je rovněž v rámci této varianty zavést zákaz vystavení tabákových výrobků v místě prodeje, podobně jako je tomu např. v Norsku.

Varianta 3 – možnost prodeje jen ve specializovaných obchodech

Místa prodeje tabákových výrobků a souvisejících výrobků se omezí pouze na možnost prodeje ve specializovaných obchodech, kterým by bylo udělováno povolení k provozování (licence) a do obchodu by byl zároveň zamezen vstup osobám mladším 18 let, jako je tomu např. v Maďarsku¹⁵. Zároveň se díky tomuto opatření omezí reklama v místě prodeje. Reklama v místě prodeje by byla možná pouze uvnitř obchodu.

Prodej prodeje tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret na dálku

Při analýze regulace prodeje na dálku bylo třeba rozhodnout o přístupu ke klíčovým otázkám v této oblasti. Přitom některé aspekty přeshraničního prodeje tabákových výrobků a elektronických cigaret na dálku jsou upraveny směrnici č. 2014/40/EU (v tabulce označené červeně), která umožňuje postupovat buď tak, že dojde k zákazu prodeje nebo bude prodej umožněn mimo jiné pod podmínkou existence počítačového systému ověřování věku tak, aby nemohlo dojít k prodeji výrobků osobám mladším 18 let a za dalších podmínek.

Klíčové otázky pro rozhodnutí o přístupu k regulaci:

- Existuje nějaký důvod, aby přeshraniční a vnitrostátní prodej byly regulovány odlišně?
- Existuje důvod pro úplný zákaz prodeje pro některý typ výrobků na dálku?
- Je legitimním požadavkem, aby elektronické cigarety bez nikotinu, bylinné výrobky určené ke kouření a tabákové potřeby byly bez zásadnějších omezení snadno přístupné osobám mladším 18 let?

¹⁵ Informace o právní úpravě v Maďarsku: http://www.who.int/fctc/implementation/news/news_hung/en/.

Variantní řešení pro tyto otázky shrnuje následující tabulka:

Varianty

Kategorie výrobků	přeshraniční prodej				vnitrostátní prodej			
Tabákové výrobky	zákaz	systém ověřování věku (podle směrnice)	X	X	zákaz	systém ověřování věku	jiná regulace*	bez regulace
e-cigarety (nikotinové)	zákaz	systém ověřování věku (podle směrnice)	X	X	zákaz	systém ověřování věku	jiná regulace	bez regulace
e-cigarety (bez nikotinu)	zákaz	systém ověřování věku (podle směrnice)	jiná regulace	bez regulace	zákaz	systém ověřování věku	jiná regulace	bez regulace
bylinné výrobky určené ke kouření	zákaz	systém ověřování věku (podle směrnice)	jiná regulace	bez regulace	zákaz	systém ověřování věku	jiná regulace	bez regulace
tabákové potřeby	zákaz	systém ověřování věku (podle směrnice)	jiná regulace	bez regulace	zákaz	systém ověřování věku	jiná regulace	bez regulace

Barevně odlišený text v tabulce znázorňuje varianty vyplývající z transpozice směrnice 2014/40/EU.

*Jinou regulací jsou myšleny alternativní způsoby ověřování věku nesplňující požadavek zabezpečení formou počítačového systému ověřování věku kupujícího, např. odkliknutí upozornění na webové stránce, že může vstoupit pouze osoba starší 18 let.

Prodej tabákových výrobků a souvisejících výrobků prostřednictvím prodejních automatů

Varianta 1 - nulová

Možnost prodeje tabákových výrobků, tabákových potřeb, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret prostřednictvím prodejních automatů, pokud lze vyloučit prodej osobě mladší 18 let, zůstane zachována.

Varianta 2 – zákaz prodeje prostřednictvím prodejních automatů

Možnost prodeje tabákových výrobků, tabákových potřeb, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret prostřednictvím prodejních automatů bude zakázána.

Základní motivací pro regulaci prodeje tabákových výrobků v prodejních automatech je snadná dostupnost takto prodávaných výrobků dětem a mladistvým. Britské studie ukazují, že u osob mladších 18 let jsou prodejní automaty zdrojem 11 % získaných cigaret. Další dostupná data pro tuto problematiku také pocházejí z Velké Británie. Z nich vyplývá, že u věkové kategorie 15 až 17 let pochází 17 % získaných cigaret z prodejních automatů. Při testování snadnosti přístupu k cigaretám v automatech, které jsou stejně jako u nás chráněny proti prodeji použitím speciálních mincí od obsluhy, byli mladiství úspěšní v jejich získání podle různých průzkumů ve 40 – 73 %.¹⁶

¹⁶ http://ash.org.uk/files/documents/ASH_700.pdf.

Varianta 3 – posílení regulace prodeje prostřednictvím prodejních automatů zavedením dalších opatření pro zamezení prodeje osobám mladším 18 let

Regulace prodeje tabákových výrobků, tabákových potřeb, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret prostřednictvím prodejních automatů bude z důvodů popsaných u varianty 2 posílena zavedením povinnosti zajistit obsluhu prodejního automatu výlučně zaměstnancem provozovatele provozovny, ve které je umístěn, nebo formou opatření prodejního automatu systémem pro ověřování věku, jeho umístěním v místech, kam nemají povolen vstup osoby mladší 18 let apod.

II. Ochrana před expozicí tabákovému kouři na různých typech míst

Omezení kouření na veřejných místech

Pozn.: Kouření v provozovnách stravovacích služeb je řešeno samostatně – viz níže.

Varianta 1 – nulová

Podle této varianty by nedošlo k žádné změně právní úpravy. Ve výčtu míst, kde by bylo omezeno či zcela zákonem zakázáno kouření, by chyběly např. některé typy míst určených pro děti a mládež (dětská hřiště, zařízení sociálně právní ochrany dětí atd.) Přetrvávala by právní nejasnost ohledně výkladu „kouření“. Na elektronické cigarety by se vztahoval (podle právně nezávazného výkladu Ministerstva zdravotnictví) i nadále zákaz jejich používání na místech, kde je kouření zakázáno. Byla by aplikována dle potřeby nelegislativní opatření (např. zvyšování povědomí veřejnosti o škodlivosti expozice tabákovému kouři v prostředí) atd.

Varianta 2 – další rozšíření typů míst, kde je zakázáno kouření o zařízení pro děti a mládež, dětská hřiště, vnitřní prostory sportovišť, vnitřní zábavní prostory, např. divadlo, kino, atd., a širší pravomoci pro obce zakázat kouření na dalších typech míst

Současná právní úprava by byla rozšířena o další typy míst, na kterých bude platit úplný zákaz kouření – zejména zařízení péče o děti, dětská hřiště, vnitřní prostory sportovišť, veřejnosti volně přístupné vnitřní prostory (jako např. vnitřní pasáže obchodních domů), vnitřní zábavní prostory. Termíny jako „vnitřní prostor“, „kouření“ apod. by byly pro účely zákona definovány. Provozovatel by musel zajistit, že do stavebně oddělených prostor vyhrazených ke kouření nemají přístup osoby mladší 18 let.

Rozšířily by se rovněž pravomoci pro obce zakázat kouření na dalších typech veřejně dostupných míst.

Rozdíl mezi stávající právní úpravou a variantou č. 2 shrnuje tabulka v příloze č. 1 této zprávy.

Pozn.: S touto variantou do velké míry souvisí i další „doprovodná“ opatření hodnocená v jiných částech – zvýšení sankcí za porušení zákazu kouření, posílení kompetencí obcí, otázka užívání elektronických cigaret na místech, kde je kouření zakázáno.

Varianta 3 – úplný zákaz kouření na veřejných místech

V rámci této varianty by byl zákonem ustanoven úplný zákaz kouření ve všech vnitřních prostorech veřejných míst včetně všech vnitřních pracovišť v souladu s čl. 8 Rámcové úmluvy Světové zdravotnické organizace o kontrole tabáku. Zákaz kouření by se vztahoval i na užívání elektronických cigaret.

Omezení kouření v provozovnách stravovacích služeb

Varianta 1 - nulová

Předpokládá zachování stávající právní úpravy bez provedení změny. Tzn., že provozovatel provozovny stravovacích služeb bude povinen rozhodnout, zda je v celém jím provozovaném zařízení kouření povoleno nebo zakázáno, nebo vyhradí stavebně oddělené nekuřácké a kuřácké prostory a o zvoleném režimu informuje hosta ještě před jeho vstupem do provozovny značkou s příslušným piktogramem u vstupu.

Varianta 2 – kouření možné jen ve stavebně oddělených prostorech vyhrazených ke kouření, a to pouze tam, kde nadále bude existovat většina plochy provozovny určené pro hosty jako nekuřácká

Kouření by bylo dovoleno pouze v těch provozovnách stravovacích služeb, které by měly stavebně oddělené prostory vyhrazené ke kouření menší, než prostory, kde nebude povoleno kouřit. Do právní úpravy by byla zařazena definice těchto prostor, bylo by třeba blíže specifikovat požadavky na dostatečné větrání, do těchto prostor by byl zakázán vstup osobám mladším 18 let, nebyly by v ní servírovány pokrmy včetně nápojů a pro účely zefektivnění dozorové činnosti by byla zavedena pro provozovatele těchto zařízení ohlašovací povinnost ohledně zvoleného režimu ve vztahu ke kouření. Tzn., že na trhu by existovala zařízení nekuřácká nebo zařízení se stavebně oddělenými prostory vyhrazenými ke kouření.

Varianta 3 – úplný zákaz kouření

Podle této varianty by bylo kouření ve všech vnitřních prostorech provozoven stravovacích služeb zakázáno. Tento zákaz by se nevztahoval na užívání elektronických cigaret.

Varianta 4 – zákaz kouření v restauracích, ponechání možnosti kouření v nevyvažujících provozovnách

Podle této varianty by se úplný zákaz kouření v provozovnách stravovacích služeb týkal pouze těch provozoven, které připravují a prodávají pokrmy k přímé konzumaci na místě. Podniky, které prodávají pouze nápoje, by se mohly rozhodnout obdobně, jako je tomu u platné právní úpravy.

Přístup k regulaci elektronických cigaret

Ani jedna z variant uvedených u tohoto tématu nezohledňuje specifické požadavky, které ohledně elektronických cigaret v čl. 20 ukládá směrnice č. 2014/40/EU. Tato problematika týkající se zavedení bezpečnostních kritérií atd. není předmětem hodnocení. Hodnocení se ve variantě 2 až 4 zaměřuje pouze na oblast dostupnosti a užívání na místech, kde je kouření zakázáno, přičemž se vychází z předpokladu, že elektronické cigarety i nadále zůstanou v režimu obecných výrobků. Varianta 5 se zabývá možností kategorizace elektronických cigaret (náplní do nich) jako léčiv (v tomto případě jsou varianty 2 až 4 nerelevantní).

Varianta 1 – nulová – zachování stávajícího stavu

V současné době je problematika elektronických cigaret specificky regulována pouze částečně, a to v zákoně č. 379/2005 Sb. Elektronické cigarety jsou považovány za obecný výrobek. Pouze jsou-li prezentovány jako pomůcka pro odvykání kouření, vztahuje se na ně právní úprava v oblasti léčiv a zdravotnických prostředků. V současnosti tedy neexistují konkrétnější požadavky na zajištění bezpečnosti a kvality tohoto typu výrobků a vztahuje se na ně nespecifická právní úprava v oblasti obecné bezpečnosti výrobků a chemických látek (*viz též kapitola „definice problémů“*).

Z hlediska omezení prodeje elektronických cigaret platí obdobná (již nevyhovující) pravidla jako pro tabákové výrobky (*viz omezení dostupnosti tabákových a souvisejících výrobků*).

Pokud jde o užívání elektronických cigaret na místech, kde je kouření zakázáno – existující právní úprava je v tomto ohledu nejednoznačná (*viz popis problematiky*).

Varianta 2 – regulace elektronických cigaret v oblasti omezení při jejich prodeji (zejména omezení prodejních míst a dostupnosti z hlediska věku) bude sjednocena s tabákovými výrobky a v oblasti nekuřáckého prostředí mírnější

Elektronické cigarety zůstanou i nadále kategorizovány jako obecný výrobek, budou se na ně vztahovat podmínky a kritéria podle směrnice č. 2014/40/EU. Z hlediska působnosti návrhu tohoto zákona shodná regulace elektronických cigaret a tabákových výrobků bude pouze v oblasti prodeje – omezení prodeje na osoby starší 18 let a další platná omezení. Zároveň však nebude platit omezení používání elektronických cigaret na veřejných místech, restauracích, školách atd.

Varianta 3 - regulace elektronických cigaret v oblasti omezení při jejich prodeji (zejména omezení prodejních míst a dostupnosti z hlediska věku) bude mírnější a v oblasti nekuřáckého prostředí sjednocena s regulací tabákových výrobků

Elektronické cigarety zůstanou i nadále kategorizovány jako obecný výrobek, budou se na ně vztahovat podmínky a kritéria podle směrnice č. 2014/40/EU. Z hlediska působnosti návrhu tohoto zákona, shodná regulace elektronických cigaret a tabákových výrobků bude pouze v oblasti nekuřáckého prostředí – zákaz kouření se bude vztahovat i nadále (podle právně nezávazného výkladu MZ) na používání elektronických cigaret na veřejných místech, restauracích, školách atd. Zároveň však nebudou vytvářena omezení pro prodej, například vzhledem k typu prodejního místa a regulován nebude ani prodej tohoto typu výrobku z hlediska zákazu prodeje mladším 18 let.

Varianta 4 – regulace elektronických cigaret v oblasti omezení při jejich prodeji (zejména omezení prodejních míst a dostupnosti z hlediska věku) a v oblasti nekuřáckého prostředí sjednocena s regulací tabákových výrobků

Elektronické cigarety zůstanou i nadále kategorizovány jako obecný výrobek, budou se na ně vztahovat podmínky a kritéria podle směrnice č. 2014/40/EU a v oblasti dostupnosti a zákazů kouření by pro ně platila stejná pravidla jako pro tabákové výrobky.

Varianta 5 – elektronické cigarety budou kategorizovány jako léčivo v kombinaci se zdravotnickým prostředkem

V rámci této varianty by bylo od jakékoliv regulace z hlediska dostupnosti a nekuřáckého prostředí upuštěno – regulace výrobků by probíhala podle právní úpravy v oblasti léčiv a zdravotnických prostředků.

III. Opatření vedoucí ke snížení spotřeby alkoholických nápojů

Zákaz prodeje lihovin ve stáncích s občerstvením

Varianta 1 – nulová

Zůstane zachována stávající právní úprava, kdy lze prodávat alkoholické nápoje, včetně lihovin ve stáncích s občerstvením.

Varianta 2 – zákaz prodeje lihovin ve stáncích s občerstvením

Zejména s ohledem na zkušenosti z tzv. metanolové kauzy je navrhována varianta omezení prodeje lihovin ve stáncích s občerstvením, s cílem omezit prodej lihovin na místa, kde může být trh s nimi lépe monitorován.

Prodej alkoholu prostřednictvím prodejních automatů

Varianta 1 – nulová

Bude zachována právní úprava, kdy lze prodávat alkoholické nápoje, včetně lihovin v prodejních automatech.

Varianta 2 – zákaz prodeje alkoholu prostřednictvím prodejních automatů

Právní úpravou dojde k úplnému zákazu prodeje alkoholických nápojů prostřednictvím prodejních automatů. Zároveň bude znemožněn prodej alkoholických nápojů osobám zjevně pod vlivem alkoholu a mladistvým (zneužití identifikačních prostředků dalších osob).

Varianta 3 – posílení regulace prodeje prostřednictvím prodejních automatů zavedením dalších opatření pro zamezení prodeje osobám mladším 18 let

Regulace prodeje alkoholických nápojů prostřednictvím prodejních automatů bude posílena zavedením povinnosti zajistit obsluhu prodejního automatu výlučně zaměstnancem provozovatele provozovny, ve které je umístěn, nebo formou opatření prodejního automatu systémem pro ověření věku, jeho umístěním v místech, kam nemají povolen vstup osoby mladší 18 let, apod.

Podpora prodeje nealkoholických nápojů

Tento bod byl do zákona zpracován na základě rozsáhlé společenské poptávky. Předkladatel nepovažuje za optimální, že stav podnikatelského prostředí v České republice vyžaduje vytváření regulace i v takto banálních oblastech, ale je třeba zvážit možná řešení i v této oblasti.

Varianta 1 – nulová – zachování stávajícího stavu

Zachování stávajícího stavu, kdy tato oblast není nikterak regulována.

Varianta 2 – zavedení cenové povinnosti v minimálním rozsahu (jeden levnější nealkoholický nápoj)

Stanovení povinnosti, že pro každý objem, ve kterém jsou nabízeny alkoholické nápoje, musí existovat alespoň jeden levnější nealkoholický nápoj o stejném objemu.

Varianta 3 – zavedení povinnosti podávat vodu zdarma

Stanovení povinnosti podávat vodu zdarma při realizaci objednávky pokrmu.

Varianta 4 – zavedení cenové povinnosti v extenzivním rozsahu (více levnějších nealkoholických nápojů)

Jde o extenzivní rozšíření varianty 2 v různých podobách – povinnost by se vztahovala na více než jeden nealkoholický nápoj a dále např. na nápoje různých kategorií (s obsahem CO₂, bez obsahu CO₂, tedy vodu perlivou či neperlivou), popř. teplý a studený nápoj, apod.

Větší omezení dostupnosti alkoholu u osob mladších 18 let – zavedení nového sankcionovaného chování

Varianta 1 – nulová

Znamená zachování stávající právní úpravy, tzn., že bude i nadále přetrvávat důkazní nouze, do které se dostává policista, správní orgán či orgán kontroly ve chvíli, kdy není schopen v praxi dokázat, že podnapilý mladistvý se do tohoto stavu dostal právě v podniku (provozovně stravovacích služeb – bar, restaurace apod.), ve kterém se nachází, popřípadě právě v důsledku protiprávního jednání číšníka (rodiče, kamaráda atd.), který mu podání či prodání alkoholického nápoje umožnil atd. **Podle současného právního stavu není možné**

sankcionovat fyzickou osobu, dokud není tato osoba přistižena přímo v okamžiku nalití a podání alkoholického nápoje osobě mladší 18 let. A ani to nemusí být dostatečně prokazatelným protiprávním jednáním.

Varianta 2 – omezení přítomnosti osob mladších 18 let pod vlivem alkoholu v provozovně stravovacích služeb

Právní ukotvení možnosti postihu provozovatele (prodejny potravin, restaurace, herny, bary, diskotéky či stánku s občerstvením atd., pokud zde dochází k prodeji alkoholických nápojů) v případě, že v jeho provozovně bude docházet k požívání alkoholických nápojů osobou mladší 18 let, a dále povinnost speciálně pro provozovatele provozovny stravovacích služeb, ve které jsou prodávány alkoholické nápoje (např. restaurace, bary, hospody nebo diskotéky) zajistit, aby se v provozovně nezdržovala osoba mladší 18 let, která je zjevně pod vlivem alkoholu.

Další varianty – předkladatel v rámci pracovních diskusí zvažoval i další varianty řešení, např. zvýšení minimální hranice pro povolení prodeje alkoholických nápojů na 21 let či zákaz vstupu osob mladších 18 let do provozoven, kde je alkohol prodáván, ale má za to, že jak pro otázky společenské, organizační, tak i politické, jsou tyto varianty obtížně prosaditelné bez hlubší společenské diskuze, proto je dále nerozvádí.

IV. Vyšetření na přítomnost návykových látek

Varianta 1 – nulová

Ponechání současného stavu způsobuje v praxi problémy zejména s úhradou za provedené vyšetření. Vzniká tak finanční a následně i administrativní zátěž, zejména poskytovatelům zdravotních služeb, kteří poskytnou součinnost k odběru a vyšetření biologického materiálu osobám, které k vyšetření vyzvaly. Stávající právní úprava je nejednoznačná. V minulosti docházelo k opakovaným sporům týkajících se prvotní úhrady za odběr a vyšetření biologického materiálu vyzvané osoby. Významný je zejména rozhodnutí Nejvyššího soudu, který dne 13. 6. 2012 vydal stanovisko sp. zn. CPJN 205/2011 na základě kterého Policie ČR žádá zpět již uhrazené prostředky za provedená vyšetření.

Varianta 2 – upřesnění a vyjasnění právní úpravy úhrady za provedené vyšetření

Byl by jasně stanoven postup při úhradách vyšetření v případě výzvy osob stanovených návrhem zákona, tak že osoba, která vyzve k vyšetření je odpovědná za jeho úhradu ve vztahu k poskytovateli zdravotních služeb. Úhradu za vyšetření následně požaduje od osoby vyšetřované, v případě, že výsledek bude pozitivní. Poskytovateli zdravotních služeb, který poskytnul součinnost při vyšetření, se tak nebudou navyšovat pohledávky za služby nesouvisející s poskytováním zdravotní péče.

V. Záchytná služba

Varianta 1 – nulová

Ponechání současného stavu by znamenalo neakceptování nové právní úpravy v oblasti poskytování zdravotních služeb a nereflektování vývoje v oblasti záchytné služby. Zároveň bude stále nevyjasněné její věcné a technické vybavení a personální zajištění.

Varianta 2 – upřesnění právní úpravy záchytné služby

Dojde k uvedení do souladu s právní úpravou v oblasti poskytování zdravotních služeb. Zároveň dojde k promítnutí stávající praxe při provozování záchytné služby do právní úpravy, tak aby byla vyjasněna a nezpochybnitelná její funkce.

Dále budou vydefinovány požadavky na věcné a technické minimální vybavení a minimální personální zajištění záchytné služby formou novely vyhlášky č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče a vyhlášky č. 99/2012 Sb., o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb, ve znění vyhlášky č. 287/2013 Sb.

Varianta 3 – zrušení záchytné služby i dalších forem dohledu nad podnapilými

Došlo by ke zrušení existujících záchytných stanic. Pokud by se podnapilá osoba chovala agresivně, pak by byla v péči Policie. Pokud by byly u osoby identifikovány zdravotní problémy, byla by dopravena do zdravotnického zařízení.

VI. Protidrogová politika

Varianta 1 – nulová – ponechání zřízení koordinačního orgánu dle potřeb vlády

Bude ponechána možnost Vládě ČR podle potřeb zřizovat svůj koordinační a poradní orgán pro problematiku protidrogové politiky. Doposud nebyl Vládou ČR v žádném období zrušen a právní úprava byla vyhodnocena jako dostačující. V současné době je poradním a koordinačním orgánem Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

Varianta 2 – právní ukotvení poradního a koordinačního orgánu Vlády ČR

Bude reflektován návrh národního protidrogového koordinátora a odborné veřejnosti, která hodnotí současný stav právního ukotvení poradního a koordinačního orgánu vlády pro problematiku protidrogové politiky, jako nevyhovující, a to zejména z důvodu efektivity meziresortních koordinačních mechanismů v dané oblasti. Právní úpravou budou ukotveny základní funkce meziresortního koordinačního orgánu vlády pro danou problematiku, včetně ukotvení funkce národního koordinátora v oblasti závislostí.

Varianta 3 – právní ukotvení poradního a koordinačního orgánu jako složky stávajícího resortu

Poradní orgán bude součástí věcně příslušného resortu. V dané oblasti se nabízí možnost výběru resortu zdravotnictví, práce a sociálních věcí nebo vnitra. Každý z uvedených resortů je věcně odpovědný za podstatnou část protidrogové politiky.

Varianta 4 – vytvoření samostatné instituce

Je možné zvážit vytvoření instituce, která by se podílela na vytváření politiky v této oblasti, a to včetně výzkumu v dané oblasti, tj. nevěnovala by se pouze koordinaci.

VII. Vymahatelnost zákona

Rozšíření pravomocí kontrolních orgánů

Varianta 1 – nulová

Předpokládá zachování stávající právní úpravy bez provedení změny. Tzn., že počet kontrolních orgánů nebude navyšován a u stávajících kontrolních orgánů nebudou prováděny žádné změny v určených kontrolních kompetencích.

Varianta 2 – rozšíření počtu kontrolních orgánů

Podle této varianty budou zmocněny ke kontrolám dodržování povinností souvisejících s návrhem zákona další kontrolní orgány – např. Česká školní inspekce, v souvislosti s implementací ustanovení ohledně míst prodeje tabákových výrobků a lihovin do návrhu tohoto zákona Státní zemědělská a potravinářská inspekce, orgán Celní správy České republiky, Finanční správy České republiky atd. V případě orgánů ochrany veřejného zdraví budou rozšířeny kontrolní pravomoci nad rámec povinností souvisejících se stravovacími službami atd. Jednalo by se o rozšíření související s kontrolou v oblastech, které logicky odpovídají oblastem, kterým se jednotlivé kontrolní subjekty již dnes věnují v rámci své běžné činnosti. Např. Česká školní inspekce bude moci kontrolovat zákaz prodeje alkoholických nápojů a tabákových výrobků ve školách.

Obce a jejich role v rámci kontrol a správních řízení

Požadavky na úpravu v této oblasti vznikly v rámci konzultací k návrhu zákona ze strany Ministerstva vnitra. Na malou míru kontroly, kterou v současnosti obce typu I. a II. problematice věnují, však v rámci vnějšího připomínkového řízení v roce 2013 upozornily i některé kraje.

Varianta 1 – nulová – zachování stávajícího způsobu organizace kontroly a souvisejícího správního řízení

Kontrolním orgánem i nadále zůstanou obce s pověřeným obecním úřadem (kontroly a správní řízení budou vykonávány v přenesené působnosti).

Varianta 2 – přenesení kontrolních pravomocí i správního řízení z obcí s pověřeným obecním úřadem na obce s rozšířenou působností

Kontrolami dodržování povinností vyplývajících z budoucího zákona a souvisejícím správním řízením budou pověřeny obce s rozšířenou působností.

Varianta 3 – přenesení správního řízení z obcí s pověřeným obecním úřadem na obce s rozšířenou působností

Na rozdíl od varianty 2 by došlo toliko k přenosu správního řízení, kontrola by primárně zůstala na všech obcích v přenesené působnosti.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1. Identifikace nákladů a přínosů

Obecně

První varianta – nulová u všech problematik

U všech analyzovaných problematik představuje varianta 1 – nulová zachování stávajícího stavu, tedy i zachování stávajících dopadů na veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí. Zároveň však nijak neřeší identifikované problémy, např. problém dostupnosti alkoholu dětem a mládeži do 18 let, a byla by tedy pokračováním současného nevyhovujícího stavu. Tato varianta nepředstavuje žádné zvláštní náklady nad rámec nákladů současných, avšak ani žádné přínosy, kterých by bylo možno dosáhnout, např. úsporu nákladů vynaložených v oblasti zdravotní péče na léčbu onemocnění souvisejících s užíváním tabáku, alkoholu apod.

Hodnocení ostatních variant

Navrhované další varianty předpokládající změnu právní úpravy budou mít dopady zejména pro podnikatelské subjekty, spotřebitele a orgány státní správy a samosprávy. Přičemž váha kritérií pro vyhodnocení je dána především významem dopadu opatření na posílení veřejného zdraví. Nutno však podotknout, že např. v oblasti kontroly tabáku existují i jiná – legislativní i nelegislativní opatření, které mohou vést k cílovému stavu. Nikoliv však budou-li zaváděna/prováděna izolovaně. Komplexnost opatření v oblasti kontroly tabáku naznačuje schéma v příloze č. 2.

Vyhodnocení dopadů redukce spotřeby tabákových výrobků

Vzhledem k tomu, že dopady jednotlivých řešených témat často pracují s dopadem kouření na jednotlivé dotčené skupiny, uvádí se jejich přehled zde v úvodu. Dopady jednotlivých navrhovaných opatření jsou pak procentním vyjádřením popsanych dopadů.

Pozn.: Základním zdrojem informací pro tuto kapitolu byl dokument Evropské komise - Vyhodnocení dopadů doprovázející k návrhu revize směrnice týkající se tabákových výrobků, z roku 2012, která jsou vztažena k populaci ČR.¹⁷

Celkové dopady

Základní dopady na zdravotní stav populace, zejména cca 18.000 úmrtí ročně v důsledku onemocnění souvisejících s kouřením, byly uvedeny v úvodu dokumentu. Hlavní pozitivní společenské dopady omezení kouření lze identifikovat v následujících oblastech:

- Snížení výdajů na zdravotnictví,
- Omezení snížené produktivity práce způsobené kouřením, zejména zamezení předčasným odchodům do důchodu způsobené zdravotními problémy a omezení pracovní neschopnosti,
- Snížení nákladů v důsledku zamezení předčasným úmrtím.

Přehled dopadů snížení roční spotřeby tabákových výrobků v ČR

V níže uvedené tabulce jsou uvedeny ekonomické dopady redukce kouření (v mil. Kč) v jednotlivých oblastech pro Českou republiku:

Snížení spotřeby tabáku o	1%	2%	3%	4%	5%
Snížení příjmů ze spotřební daně	437	873	1 310	1 747	2 184
Snížení výdajů na zdravotní péči	139	278	417	557	696
Snížená produktivita	46	91	136	182	227
- v důsledku předčasného odchodu do důchodu / úmrtí	34	67	101	134	168
- v důsledku absence	12	24	36	48	59
Snížení nákladů v důsledku zamezení předčasným úmrtím	2 842	5 684	8 526	11 368	14 210
Celkový čistý přínos	2 590	5 179	7 769	10 360	12 949
Diskontované hodnoty	1 109	2 218	3 326	4 435	5544

¹⁷ http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/com_2012_788_en.pdf

Diskontované hodnoty odpovídají scénáři, který počítá s tím, že veškeré hodnoty jsou diskontovány pro období pěti let, s výjimkou nákladů na předčasná úmrtí, která jsou rozpočítána na období 25 let. Odrážejí rozdílný časový horizont dopadů opatření. Zatímco snížení výběru spotřební daně je po zavedení regulace okamžité, zlepšení zdravotního stavu se projevuje až v delším časovém úseku.

Z těchto základních ukazatelů je zjevné, že jakákoliv redukce spotřeby tabákových výrobků je již v krátkodobém a o to více ve střednědobém a dlouhodobém horizontu velmi přínosným opatřením.

Dalším zajímavým faktem vyplývajícím z analýzy Evropské komise je, že obrazně řečeno, pokud by ČR byla historicky nekuřáckou zemí, měla by dnes teoreticky o 219 861 obyvatel více.

Jedním z argumentů, které se objevují v souvislosti s návrhy opatření směřujícími k omezení užívání tabáku, je zhoršení ekonomických ukazatelů v důsledku jeho snížené spotřeby a s tím související pokles výběru daní.

Při diskusi nad tímto tématem je důležité si uvědomit, že individuální finanční prostředky, které by v případě, že dojde k snížení spotřeby tabákových výrobků, nebyly utraceny za tyto a související výrobky, budou utraceny jiným způsobem.

Evropská komise v souvislosti s revizí směrnice týkající se tabákových výrobků (č. 2001/37/ES) vyhodnocovala, jakým způsobem se omezení spotřeby v oblasti tabáku promítne do spotřeby v jiných oblastech a v důsledku toho jakým způsobem dojde na jedné straně k poklesu zaměstnanosti v tabákovém průmyslu a jakým způsobem dojde ke zvýšení zaměstnanosti v oblastech, kam budou finanční prostředky převedeny. Na základě výzkumů spotřebitelského chování jsou odhadovány následující distribuce finančních prostředků nevydaných za tabákové výrobky.

Výdajové kategorie	Rozdělení prostředků za tabákové výrobky	Výdajové kategorie	Rozdělení prostředků za tabákové výrobky
Potraviny a nápoje	22,90%	Jiné dopravní prostředky	6,10%
Oblečení	7,80%	Poštovní a telekomunikační služby	2,50%
Bydlení, el. energie, plyn, voda,	24,40%	Rekreace, kulturní a sportovní akce	6,10%
Nábytek a další výrobky	6,50%	Vzdělávání	0,70%
Zdraví a sociální služby	5,60%	Hotely a restaurace	5,70%
Motorová vozidla a přívěsy	6,10%	Další služby	5,60%

Pokud dojde k transferu prostředků od tabáku do jiných odvětví ekonomiky, projeví se to v ekonomice tak, že dojde k nárůstu multiplikačních efektů těchto investic o 10 %. Je to dáno tím, že multiplikátor investic do tabáku má hodnotu 3,06, ale multiplikátor odvětví, kam dojde k přesunu těchto prostředků má hodnotu 3,37. **Lze tedy konstatovat, že jakékoli omezení spotřeby tabákových výrobků bude také přínosem pro ekonomiku jako celek i bez zohlednění pozitivních dopadů na zdraví.**

Dopady na nezaměstnanost

U dopadů na zaměstnanost, stejně jako například při vyhodnocení v oblasti spotřeby, je důležité si uvědomit, že individuální finanční prostředky, které by v případě, že dojde ke snížení spotřeby tabákových výrobků, tabákových potřeb, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret, nebyly vynaloženy za tyto výrobky, budou utraceny jiným

způsobem. Proto je důležité zvážit podíl mezi ztracenými pracovními místy v tabákovém průmyslu a získanými pracovními místy v odvětvích, kde budou prostředky spotřebiteli alternativně vynakládány.

Z výše zmíněného hodnocení dopadů provedených Evropskou komisí vyplývá, že 1 % redukce spotřeby tabákových výrobků v ČR může vést ke ztrátě přibližně 62 pracovních míst v tabákovém průmyslu, ale také k vytvoření přibližně 87 nových pracovních míst v jiných oblastech. Dále je nutné si uvědomit, že oněch 62 pracovních míst je chápáno za celek tabákového průmyslu, kde dominantní roli hraje zaměstnanost osob v oblasti pěstování tabáku, což ovšem není případ ČR. V tomto ohledu lze tedy očekávat ještě nižší počet míst ztracených v tabákovém průmyslu v důsledku snížení spotřeby tabáku.

Dopady na distribuční síť

Podle odhadu v tiskovém vyjádření¹⁸ Sdružení trafikantů a prodejců tisku v ČR existuje více než 30.000 prodejních míst s tabákovými výrobky, kde je tabák doplňkovým sortimentem a cca 4.500 klasických „trafik“, které jsou na jeho prodeji závislé. S tím, že v prodejních místech, kde se jedná o doplňkový sortiment je podíl tabákových výrobků na celkových tržbách v rozmezí 2 až 5 %. Omezení spotřeby tabáku v řádech jednotek procent je tak pro tyto prodejny jen marginální problém. V případě trafik mohou být tyto dopady podstatnější. Již v současné době dochází k trvalému úbytku těchto prodejních míst. Příčinu vidí Sdružení především v nízkých maržích tabákových a novinových výrobků, přičemž výše marže je stanovena ze zákona a je v porovnání s jinými zeměmi EU jedna z nejnižších. Jádrem problému je tak především celková úroveň marží, nikoli snížení spotřeby v řádech jednotek procent, které jsou předpokládány v rámci implementace tohoto zákona.

3.2. Náklady a přínosy u jednotlivých témat

Místa prodeje

Varianta 1 – nulová

NÁKLADY

Bez zásadního zvýšení nákladů u *podnikatelských subjektů, veřejných rozpočtů, spotřebitelů* oproti současnému stavu.

PŘÍNOSY

Pro spotřebitele - kuřáky/uživatele elektronických cigaret: Široká dostupnost tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret.

Pro podnikatelské subjekty: Možnost prodeje tabákových a souvisejících výrobků téměř bez jakýchkoliv omezení z hlediska místního. Pro podnikatelské subjekty, které prodávají bylinné výrobky určené ke kouření, bude přetrvávat absence regulace podle zákona č. 379/2005 Sb.

Varianta 2 – omezení jen některých typů míst prodeje včetně zavedení zákazu samoobslužného prodeje

NÁKLADY

¹⁸ Zdroj: <http://old.soukromnici.cz/do:asview:94>

Podnikatelské subjekty (tabákový průmysl, prodejci): Tato varianta bude mít dopady ve smyslu nákladů zejména v případě skupiny podnikatelských subjektů, kteří jsou maloobchodními prodejci tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret, a prodávají tyto výrobky na typech míst, kde by byl jejich prodej do budoucna zakázán – jedná se např. o prodejny, které nebudou ani potravinářským podnikem ani prodejnou s denním a periodickým tiskem, či o pojízdné prodejny. Tyto podnikatelské subjekty budou muset prodej takovýchto výrobků na těchto místech zastavit nebo se stát potravinářským podnikem a splnit oznamovací povinnost – oznámit, že se jedná o potravinářskou prodejnu. (MZd předpokládá, že počet takových prodejen bude v řádu stovek, náklady na oznamovací povinnost lze vyhodnotit podle metodiky pro vyhodnocování administrativní zátěže na přibližně jednu hodinu a tedy jednotkový náklad 179,46 Kč, obdobnou náročnost lze očekávat na straně SZPI při zpracování došlých oznámení.)

Další náklady mohou pro část podnikatelského sektoru představovat požadavky související se zajištěním odděleného umístění tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret v místě prodeje od ostatního sortimentu zboží a zajištění prodeje způsobem vylučujícím samoobsluhu. Svaz obchodu a cestovního ruchu v rámci konzultací upozornil, že zákaz samoobslužného prodeje bude mít dopad především na tzv. ex-duty free v bývalých celních zónách na hranicích ČR, kde v současné době je stále využíván samoobslužný prodej cigaret, a budou tedy muset zajistit změnu ve způsobu prodeje podle pravidel platných i pro ostatní subjekty působící na trhu.

Nemalé investiční náklady by si u prodejců vyžádalo i zavedení opatření týkající se zákazu vystavení tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret v místě prodeje či zákaz reklamy v místě prodeje. Pokud by tato opatření byla efektivní a napomohla snížení spotřeby tabáku, je třeba počítat i s nižšími zisky z prodeje těchto výrobků atd.

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty: Nutno počítat s náklady souvisejícími s kontrolní činností u prodejen, kde nyní ke kontrole nedochází. Vzhledem k předpokládanému dopadu tohoto opatření na řádově stovky provozoven za celou ČR, tedy nízkému nárůstu v kategorii prodejen, které jsou potravinářským podnikem ve srovnání s již kontrolovanými subjekty, je dopad navrhované regulace v tomto ohledu zanedbatelný.

Spotřebitelé – kuřáci/uživatelé elektronických cigaret: V případě, že budou zakázány pojízdné prodejny, došlo by pravděpodobně k omezení dostupnosti tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret z hlediska míst prodeje (což může být problematické zejména pro spotřebitele v malých obcích). Zákaz vystavení tabákových výrobků a souvisejících výrobků v místě prodeje či zákaz reklamy může zhoršit orientaci zejména nových zákazníků ve škále nabízených produktů.

PŘÍNOSY

Kontrolní orgány – zejména SZPI: Lepší přehled o prodejcích tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret.

Obyvatelstvo ČR, děti a mladiství: Zákaz vystavení tabákových výrobků v místě prodeje či zákaz samoobslužného prodeje může přispět k snížení spotřeby tabákových výrobků, zejména u mladých lidí.

Varianta 3 – možnost prodeje jen ve specializovaných obchodech

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty:

Prodejci: V porovnání s variantou č. 2 by tato varianta měla pravděpodobně dopady na mnohem větší skupinu maloobchodních prodejců tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret, a dalších subjektů zastoupených v dodavatelském řetězci. Většina současných maloobchodních prodejců prodávajících výše uvedené výrobky by musela tuto činnost ukončit. Příklad Maďarska ukazuje redukci počtu prodejen o 90% - viz níže.

Tabákový průmysl: Dopad na výrobce tabáku by závisel na míře omezení dostupnosti tabákových výrobků a reklamy na ně a s tím souvisejícím poklesem prodeje. Kalkulace ekonomických dopadů kouření na jednotlivé podnikatelské subjekty je rozpracována ve specializované kapitole 3.1.

Spotřebitelé – kuřáci/uživatelé elektronických cigaret: Došlo by k výraznému omezení dostupnosti tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret z hlediska míst prodeje (což může být problematické zejména pro spotřebitele v menších obcích).

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty: Udělování povolení k provozování (licenci) maloobchodním prodejcům, kteří budou mít zájem provozovat specializovaný obchod, by představovalo zvýšení administrativní zátěže (byť získání licence by bylo zpoplatněno). S větším omezením místní dostupnosti může souviset také nárůst nelegálního obchodu s tabákovými výrobky.

Pozn.: Jako příklad takového postupu může sloužit praxe Maďarska, které se k podobnému kroku odhodlalo v roce 2013, proto je prozatím obtížné data efektivně vyhodnotit. V Maďarsku došlo k vytvoření jediného, státem vlastněného, distributora tabákových výrobků, který dodává tyto výrobky pouze licencovaným prodejnám. V důsledku toho došlo k redukci prodejních míst o 90 % (ze 42.000 na 5.300) – plánovaný stav je kolem 7.000 míst), ke snížení příjmů ze spotřební daně o třetinu (ze 36 mil. forintů na 24 mil. forintů), k nárůstu pašování (v roce 2012 bylo zabaveno 68 mil. pašovaných cigaret, za prvních 10 měsíců roku 2013 85 milionů). Často je také zmiňováno riziko korupce při udělování licencí.¹⁹

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR, děti a mladiství, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Výrazné omezení místní dostupnosti prodeje tabákových a souvisejících výrobků a reklamy v místě prodeje lze z hlediska ochrany veřejného zdraví hodnotit jako přínos, s očekávaným pozitivním dopadem zejména u skupiny osob mladších 18 let. Vzhledem k řízení počtu licencí lze také výrazně regulovat místní dostupnost prodejních míst a tím dostupnost tabákových prozatím jako takových.

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty:

Existoval by úplný přehled o místech prodeje tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret, což by napomohlo zjednodušit a zefektivnit výkon kontrol.

¹⁹ <http://www.bbj.hu/keyword/tobacco+sales/1>.

Prodej tabákových výrobků a souvisejících výrobků na dálku

Existuje nějaký důvod, aby přeshraniční a vnitrostátní prodej byli regulováni odlišně?

Kladná odpověď by byla možná v případě, že by bylo záměrem předkladatele zvýhodnit vnitrostátní prodej před přeshraničním prodejem. Vzhledem k tomu, že základním cílem je zejména zamezit prodeji osobám mladším 18 let, a tato povinnost je důležitá bez ohledu na to, jakým způsobem jsou tabákové výrobky, bylinné výrobky určené ke kouření, tabákové potřeby a elektronické cigarety dodávány, resp. odkud jsou odesílány, rozhodl se předkladatel, že není důvod k rozdílnému přístupu k vnitrostátnímu a přeshraničnímu prodeji těchto výrobků.

Vzhledem k existující celoevropské regulaci by specifický přístup k vnitrostátnímu trhu byl výhodný pouze pro ty subjekty realizující prodej na dálku, kteří nemají ambici dodávat své produkty do dalších zemí. Přitom zejména Slovenská republika je častým cílem i pro české e-shopy. Zavedení povinnosti daných evropskou regulací i pro vnitrostátní prodej je preferovanou variantou i pro velmi nízké náklady implementace požadovaných systémů ověřování věku. Již v současné době někteří prodejci používají podle informací od Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR ověření prostřednictvím služby Moje ID, která umožňuje ověřování věku. Náklady na tuto službu jsou na straně prodejce 1000 Kč ročně. Na straně kupujícího nulové, resp. pokud dotyčný nemá datovou schránku nebo zaručený elektronický podpis, tak vyžadují ověření identity prostřednictvím sítě CzechPoint v hodnotě 30 Kč.

Není podstatné, odkud jsou tabákové výrobky, bylinné výrobky určené ke kouření, tabákové potřeby a elektronické cigarety odesílány, je ale důležité, aby nedocházelo k jejich prodeji osobám mladším 18 let.

Existuje důvod pro úplný zákaz prodeje na dálku pro některý typ výrobků?

Prodej tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret prostřednictvím prodeje na dálku je spíše okrajovou záležitostí. Proto se předkladatel nekloní k zákazu, ale pouze k regulaci prodeje u všech produktů dotčených zákonem. Tabákové výrobky si většina tuzemských spotřebitelů kupuje v obchodech – nejčastěji trafikách.²⁰ Regulace prodeje na dálku se může dotknout podle údajů dodaných Svazem obchodu a cestovního ruchu vnitrostátně více než 400 elektronických obchodů a přeshraničně více než 50 elektronických obchodů (v drtivé většině pouze Slovensko).

Je legitimní požadavek, aby nenikotinové i nikotinové elektronické cigarety, bylinné výrobky určené ke kouření a tabákové potřeby byly bez omezení snadno přístupné osobám mladším 18 let?

Důležitým záměrem při zpracování zákona není pouze restrikce zdravotně nežádoucího chování, zejména užívání tabákových výrobků u osob mladších 18 let, ale také prevence takového chování, které mj. spočívá v omezení typů chování, které vytvářejí pozitivní podmínky pro zahájení kouření. Sem patří zejména chování, které má veškeré vnější znaky kouření tabákových výrobků, ať již kouření (ne)nikotinových elektronických cigaret, tak kouření bylinných výrobků určených ke kouření, proto se předkladatel rozhodl, že s ohledem na věkovou skupinu osob mladších 18 let zavede stejná omezení jako u tabákových výrobků resp. elektronických cigaret obsahujících nikotin.

²⁰ Podle výsledků průzkumu veřejného mínění Evropské komise (Speciálního Eurobarometru 385²⁰ provedeného na jaře 2012).

Prodej tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret prostřednictvím prodejních automatů

Varianta 1 – nulová

NÁKLADY

Bez zásadního zvýšení nákladů u *podnikatelských subjektů, veřejných rozpočtů, spotřebitelů* oproti současnému stavu.

Obyvatelstvo ČR, děti a mládež, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty:

Vzhledem k široké dostupnosti tabákových a souvisejících výrobků z hlediska míst prodeje a díky tomu i mj. zhoršené vymahatelnosti zákonem uložených povinností souvisejících s prodejem tohoto zboží je nutno počítat se stejnou, ne-li narůstající, spotřebou tabákových výrobků zejména u dětí a mládeže, což bude i nadále generovat stále se zvyšující společenské náklady v oblasti zdravotní péče, sociální atd. Nutno i nadále počítat s náklady souvisejícími s kontrolní činností.

PŘÍNOSY

Pro spotřebitele kuřáky/uživatele elektronických cigaret: Široká dostupnost tabákových výrobků a souvisejících výrobků.

Pro podnikatelské subjekty: Možnost prodeje tabákových a souvisejících výrobků téměř bez jakýchkoliv omezení z hlediska místního, včetně možnosti umístění prodejních automatů s tabákovými výrobky de facto na jakékoliv místo. Podnikatelské subjekty mohou zajistit povinnost vyloučení prodeje tabákových výrobků jakýmkoliv způsobem. Pro podnikatelské subjekty, které prodávají bylinné výrobky určené ke kouření, bude absence regulace podle zákona č. 379/2005 Sb. přetrvávat.

Varianta 2 – zákaz prodeje prostřednictvím prodejních automatů

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty: Tato varianta bude mít nepříznivý ekonomický dopad na všechny podnikatelské subjekty, které provozují prodej tabákových výrobků, bylinných výrobků určených ke kouření, tabákových potřeb a elektronických cigaret prostřednictvím prodejních automatů, neboť budou muset tuto činnost ukončit a nebudou ji moci dále rozvíjet, s čímž souvisí i ztráta zisků.

Podle informací Sdružení dovozců a výrobců tabákových výrobků v ČR o.s., které MZd obdrželo v červenci 2013, bylo v ČR v tomto období cca 8 000 ks prodejních automatů, celkové investice do automatů dosahovaly 640 milionů korun a nutno započítat další investice do softvérového vybavení aut, atd., v této oblasti bylo zaměstnáno cca 120 lidí atd. Prodej prostřednictvím tabákových automatů činí asi 2 % celkového prodeje. Ze získaných dat lze dovodit, že návratnost investice do prodejního automatu je cca 2 roky (je proto možné uvažovat o přechodném období na odstranění stávajících automatů). Zároveň v případě zákazu je možné některé stávající prodejní automaty modifikovat na prodej jiného zboží nebo převést do zemí, které používání prodejních automatů nezakazují.

Provozovatelé restaurací apod., kteří mají v provozovně umístěn prodejní automat: Prodej tabákových výrobků, zejména cigaret prostřednictvím prodejních automatů je v ČR v podstatné části restauračních zařízení vyvolán tím, že marže na tabákových výrobcích, která je regulována státem, je nízká a tabákové výrobky tak výrazným způsobem zvyšují náklady na udržování zásob a nepřispívají k ziskovosti. Zde je třeba konstatovat, že problematika marží není v gesci Ministerstva zdravotnictví, které z podstaty svého zaměření na ochranu zdraví populace ČR vítá každý krok vedoucí ke snížení dostupnosti tabákových výrobků.

Omezení prodejních automatů na tabákové výrobky může mít negativní dopady na provozovatele restaurací, kteří se rozhodnou zajistit stávající dostupnost tabákových výrobků pro své zákazníky tím, že se jim zvýší náklady na zajištění zboží na skladě, navíc zboží s nízkou marží. I zde je třeba mít na mysli, že tato situace bude ovlivněna zavedením zákazu kouření ve vnitřních prostorech provozoven stravovacích služeb a s tím spojenými dopady

Pro spotřebitele kuřáky/uživatelé elektronických cigaret: Vzhledem k tomu, že prodej prostřednictvím prodejních automatů činí cca 2 % prodeje tabákových výrobků, je míra zhoršení dostupnosti tabákových výrobků a souvisejících výrobků zanedbatelná. Dále je třeba posuzovat toto opatření v realitě ČR, kde většina automatů je umístěna v restauracích, ve kterých se předpokládá zavedení zákazu kouření, vzhledem k tomu dojde se zákazem prodeje prostřednictvím prodejních automatů k ještě nižšímu negativnímu dopadu na kuřáky.

Podle informací od Komory elektronického kouření se v České republice prodejní automaty s elektronickými cigaretami nevyskytují – na uživatele elektronických cigaret by tedy toto opatření nemělo žádný negativní dopad.

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR, děti a mládež, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Omezení dostupnosti prodeje tabákových a souvisejících výrobků prostřednictvím prodejních automatů lze z hlediska ochrany veřejného zdraví hodnotit jako přínos s očekávaným pozitivním dopadem zejména u skupiny osob mladších 18 let. Důvody již uvedeny u popisu varianty č. 2 k tomuto tématu.

Podnikatelské subjekty: Tato varianta může mít pozitivní dopad pro prodejce, kteří prodávají tabákové výrobky, bylinné výrobky určené ke kouření, tabákové potřeby a elektronické cigarety tradičně – v „kamenných prodejnách“ atd. Lze očekávat přeorientování a mírné zvýšení poptávky po tabákových výrobcích a souvisejících výrobcích v těchto místech prodeje.

Kontrolní orgány: Kontrola zákazu prodeje je vždy snazší než kontrola regulovaných způsobů prodeje, v tomto ohledu dojde pro kontrolní orgány k mírnému zjednodušení jejich kontrolní činnosti v této oblasti.

Varianta 3 – posílení regulace prodeje prostřednictvím prodejních automatů zavedením dalších opatření pro zamezení prodeje osobám mladším 18 let

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty: Regulace prodeje tabákových výrobků, tabákových potřeb, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret prostřednictvím prodejních automatů bude posílena např. zavedením povinnosti opatření prodejního automatu systémem pro ověření věku či jeho umístěním v místech, kam nemají povolen vstup osoby mladší 18 let, může pro provozovatele obnášet dodatečné náklady na splnění těchto povinností (změny technického vybavení automatu, přesun do míst, kam bude zakázán vstup osobám mladším 18 let, zajištění dohledu, že k automatům nemá přístup osoba mladší 18 let atd.). Existujícím řešením je integrace čtečky identifikačních údajů. Náklady na tuto úpravu se pohybují kolem 10 tis. Kč na automat.

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty: Je rovněž třeba i nadále počítat s náklady na kontrolní činnost týkající plnění všech povinností souvisejících s prodejem tabákových výrobků atd. prostřednictvím prodejních automatů.

PŘÍNOSY

Pro podnikatelské subjekty: Možnost prodeje tabákových a souvisejících výrobků zůstane zachována a s tím související zisky, zaměstnanost atd.

Pro spotřebitele kuřáky/uživatelé elektronických cigaret: Široká dostupnost tabákových výrobků a souvisejících výrobků zůstane zachována. Bude však více omezena možnost prodeje tabákových výrobků a souvisejících výrobků osobám mladším 18 let.

Omezení kouření na veřejných místech

Pozn.: problematika provozoven stravovacích služeb je hodnocena zvlášť.

Varianta 1 – nulová

NÁKLADY

Bez zásadního zvýšení nákladů u **podnikatelských subjektů, veřejných rozpočtů, spotřebitelů** oproti současnému stavu.

Obyvatelstvo ČR, děti a mladiství, zaměstnanci, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Vzhledem k přetrvávající nepříznivé situaci, kdy je nedostatečně omezeno kouření a přetrvává expozice tabákovému kouři na veřejných místech (včetně provozoven stravovacích služeb) bude i nadále nutno počítat s negativními zdravotními dopady na veřejné zdraví se zvyšujícími se společenskými náklady v oblasti zdravotní péče, sociální atd. a rovněž se zvyšujícími se náklady souvisejícími s kontrolní činností.

PŘÍNOSY

Podnikatelské subjekty – provozovatelé stravovacích služeb: Nedostatečná regulace nekuřáckého prostředí (např. vnitřní zábavní prostory atd.) může znamenat přínos pro tabákový průmysl ve smyslu udržující se vysoké spotřeby tabákových výrobků.

Spotřebitelé – kuřáci: I nadále bude v řadě vnitřních prostor veřejných míst možno kouřit.

Varianta 2 – další rozšíření typů míst, kde je zakázáno kouření o zařízení pro děti a mládež; dětská hřiště, vnitřní prostory sportovišť, vnitřní zábavní prostory (např. divadlo, kino) atd. a širší pravomoci pro obce zakázat kouření na dalších typech míst)

Lze oprávněně předpokládat, že v části těchto místech je v současnosti kouření zakázáno na základě rozhodnutí provozovatele, zejména v zařízeních pro děti a mládež. Obdobně např. u vnitřních pasáží obchodních domů (příkladu volně přístupného vnitřního prostoru) je kouření zpravidla možné pouze ve vyhrazených částech kuřáckých kaváren (viz. níže). Proto počet míst, u kterých by nově došlo k zavedení zákazu kouření, není vysoký – řádově půjde pravděpodobně o stovky až tisíce míst za celou ČR.

NÁKLADY

Orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Zvýšené náklady si může vyžádat rozšíření počtu míst, kde se budou muset provádět kontroly. Lze rovněž předpokládat zvýšený zájem o služby pro odvykání kouření a s tím potřebu navýšení nákladů na jejich zajištění.

Podnikatelské subjekty: Lze očekávat zvýšení zájmu o elektronické cigarety či bezdýmné tabákové výrobky na úkor „tradičních“ tabákových výrobků určených ke kouření, což může mít nepříznivý efekt pro podnikatelské subjekty zapojené v dodavatelském řetězci tradičních tabákových výrobků.

Provozovatelé zdravotnických zařízení (kde uzavřených psychiatrických oddělení, zařízení pro léčbu závislosti): Zvýšené náklady může vyžádat přizpůsobení prostor vyhrazených ke

kouření přísnějším požadavkům. Na druhou stranu zřizování kuřáren není povinností a záleží na volbě provozovatele daného zařízení.

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR, děti a mládež: Díky odstranění expozice tabákovému kouři na dalších typech veřejných míst lze očekávat částečné zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva ČR a v kombinaci s dalšími opatřeními i snížení prevalence kuřáctví, a to zejména u mladých lidí. Většího efektu by však v tomto ohledu bylo dosaženo v případě varianty 3, která se vztahuje na veškeré vnitřní prostory veřejných míst a vnitřní pracoviště (viz. přínosy u varianty č. 3).

Orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Zpřehlednění a zjednodušení právní úpravy může zjednodušit výkon kontrolní činnosti a představovat úsporu nákladů s tím spojených.

Zaměstnanci vystavení účinkům tabákového kouře: V prostorech, kde bude nově zaveden úplný zákaz kouření, dojde u zaměstnanců k omezení expozice tabákovému kouři např. při úklidu těchto prostor.

Podnikatelské subjekty: Možná stoupající poptávka po elektronických cigaretách, bezdýmých či tabákových výrobcích může mít pozitivní dopady pro podnikatelské subjekty zahrnuté v dodavatelském řetězci tohoto typu zboží.

Varianta 3 – úplný zákaz kouření na veřejných místech, včetně stavebně oddělených prostor určených pro kouření

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty: Vzhledem k předpokládanému snížení spotřeby tabákových výrobků a poklesu prevalence kuřáctví v důsledku zavedení tohoto opatření lze předpokládat v dlouhodobém horizontu pokles poptávky po tabákových výrobcích, tabákových potřebách atd. a s tím související pokles příjmů z prodeje tohoto zboží.

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR, děti a mládež, zaměstnanci, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Díky odstranění expozice tabákovému kouři na veřejných místech lze očekávat zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva ČR a v kombinaci s dalšími opatřeními i snížení prevalence kuřáctví, a to zejména u mladých lidí. Podle výsledků studie publikované v roce 2012, která predikuje s využitím simulačního modelu SimSmoke, vývoj v oblasti politiky v oblasti kontroly tabáku v České republice při různých scénářích nastavení politik, by při zavedení zcela nekuřáckého prostředí v roce 2011 mohla prevalence kouření v porovnání s rokem 2010 (34,6 %) poklesnout v roce 2020 na 30,1 % a v roce 2030 na 27,5 %²¹. Lze očekávat snížení počtu akutních infarktů myokardu, jak ukazují některé zahraniční studie, a dalších onemocnění. Bohužel neexistují žádné detailní ekonomické analýzy týkající se společenských nákladů spojených s užíváním tabáku v České republice, natož specificky ekonomických dopadů týkajících se politiky nekuřáckého prostředí. Podle studie Evropské komise se v roce 2000 mohlo jednat o obecně náklady spojené s užíváním tabáku

²¹ David T. Levy, Hana Ross, Alexandra Kmetova, Eva Kralikova, Michal Stoklasa and Kenneth Blackman (2012): The Czech Republic SimSmoke: The Effect of Tobacco Control Policies on Smoking Prevalence and Smoking Attributable Deaths in the Czech Republic. International Scholarly Research Network ISRN Public Health Volume 2012, Article ID 329721

ve výši 77-103 miliard Kč²². Podle studie Centra adiktologie v roce 2007 činily celospolečenské náklady užívání tabáku v ČR v roce 2007 33,1 miliard Kč.²³

Omezení kouření v provozovnách stravovacích služeb

Varianta 1 - nulová

NÁKLADY

Bez zásadního zvýšení nákladů u *podnikatelských subjektů, veřejných rozpočtů, spotřebitelů* oproti současnému stavu.

Obyvatelstvo ČR, děti a mladiství, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Vzhledem k přetrvávající situaci, kdy je možno zřizovat kuřácké provozovny a libovolně režim ve vztahu ke kouření měnit a s tím souvisí i mj. zhoršené vymahatelnosti zákonem uložených povinností souvisejících s tímto opatřením, bude i nadále nutno počítat se zvyšujícími se společenskými náklady v oblasti zdravotní péče, sociální atd., a rovněž se zvyšujícími se náklady souvisejícími s kontrolní činností.

Zaměstnanci provozoven stravovacích služeb: I nadále bude v případě kuřáckých provozoven a provozoven s oddělenými prostory přetrvávat nežádoucí stav, kdy jsou zaměstnanci (zejména obsluhující personál) vystavováni tabákovému kouři v prostředí, s čímž jsou spojená četná zdravotní rizika a s tím související náklady (na léčbu, nižší produktivita práce atd.).

PŘÍNOSY

Podnikatelské subjekty – provozovatelé stravovacích služeb: Budou mít i nadále možnost zřizovat ve vztahu ke kouření jakýkoliv typ zařízení bez žádoucích doprovodných povinností, které uvádí varianta č. 2.

Spotřebitelé – kuřáci: I nadále budou dostupné čistě kuřácké restaurace.

Varianta 2 – kouření možné jen ve vyhrazených stavebně oddělených prostorech, a to pouze tam, kde nadále bude existovat většina plochy provozovny určené pro hosty jako nekuřácká

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty – provozovatelé provozoven stravovacích služeb: Rozhodne-li se provozovatel provozovny stravovacích služeb i nadále umožňovat kouření ve své provozovně bude muset zřídit stavebně oddělené prostory za tímto účelem. Tato varianta si u některých provozovatelů, v jejichž provozovně takové prostory dosud vybudovány nebyly, nebo zřizují prostory, které budou s ohledem na nové vydefinování nedostatečné (neuzavíratelné apod.), by si vyžádala investiční náklady na uzpůsobení nové právní úpravě. Další náklady si můžou vyžádat režimová opatření, neboť ve stavebně oddělených prostorech určených ke kouření by neprobíhala obsluha a nebyla by umožněna konzumace zakoupených pokrmů (včetně nápojů). Další, avšak zanedbatelné náklady, by souvisely s vyšší administrativní zátěží – oznamovací povinností.

²² European Commission. Tobacco or Health in the European Union – Past, present and future. 2004

²³ Zábanský T., Běláčková, V., Štefunková M., Vopravil J., Langrová, M. (2011). Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007. Praha, Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika I. LF UK v Praze a VFN v Praze.

Zaměstnanci pohostinského sektoru: Tato skupina zaměstnanců by i nadále byla vystavována tabákovému kouři v pracovním prostředí, což by mělo negativní dopady nejen v rovině zdravotní (nemoci související s užíváním tabáku), ale i z hlediska snížené produktivity práce u této skupiny zaměstnanců atd. Expozice tabákovému kouři by však vzhledem k zavedeným režimovým opatřením byla nižší než u varianty č. 1 (kuřáckých zařízení/ zařízení se stavebně oddělenými prostory).

Obyvatelstvo ČR, děti a mladiství, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Ochrana před expozicí tabákovému kouři nebude nadále v provozovnách stravovacích služeb, kde bude dovoleno kouřit, dostatečná. Lze očekávat neměnnou situaci týkající se prevalence užívání tabáku a nákladů na léčbu nemocí souvisejících s užíváním tabáku (což se týká i pasivního kouření) a dalších společenských nákladů.

U orgánů státní správy a samosprávy a veřejných rozpočtů přinese oznamovací povinnost vyšší administrativní zátěž. Určitou úsporu může představovat snadnější kontrola vymahatelnosti, neboť dozorové orgány budou mít vzhledem k ohlašovací povinnosti konkrétní přehled o zařízeních, kde bude kouření dovoleno a kde nikoliv atd.

PŘÍNOSY

Podnikatelské subjekty – provozovatelé provozoven stravovacích služeb: Provozovatelům nebude upřena možnost zřizovat za určitých podmínek zařízení, kde bude možno kouřit. Toto může představovat konkurenční výhodu pro provozovatele velkých provozoven, kde není problémem vytvoření stavebně odděleného prostoru určeného ke kouření. Avšak malé provozovny budou v konkurenční nevýhodě.

Spotřebitelé – kuřáci: I nadále budou existovat zařízení, kde bude možno kouřit, ačkoliv lze očekávat, že jejich dostupnost se vzhledem k nastaveným kritériím a snižující se společenské toleranci ke kouření ve srovnání se současným stavem sníží.

Varianta 3 – úplný zákaz kouření

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty – provozovatelé provozoven stravovacích služeb: Zavedení úplného zákazu kouření může znamenat nevýrazný přechodný pokles tržeb, který však bude kompenzován jejich nárůstem (podrobnější informace viz přínosy u této skupiny dotčených subjektů). Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR v rámci konzultací upozornil na „nemalé investice“ ze strany provozovatelů, kteří se rozhodli pro provozovny s kombinovaným režimem, kde lze předpokládat, že v mnoha případech investovali do stavebního oddělení prostor. Konkrétní odhady investic, ani míra jejich dosavadní návratnosti dodány nebyly. Vzhledem k tomu, že zavedení zákazu kouření v pohostinských zařízeních patří mezi účinná opatření napomáhající snížení prevalence kouření v populaci, lze předpokládat v dlouhodobém horizontu pokles spotřeby tabákových výrobků a tím i možné negativní dopady na tabákový průmysl.

PŘÍNOSY

Podnikatelské subjekty – provozovatelé provozoven stravovacích služeb: Jedná-li se o oblast ochrany před tabákovým kouřem, resp. zavedení úplného zákazu kouření v provozovnách stravovacích služeb, může být přínosem pro podnikatelské subjekty (provozovatele provozoven stravovacích služeb) zvýšení produktivity práce zaměstnanců v důsledku nižší nemocnosti působené užíváním tabáku nebo pasivního kouření, nižší náklady na zajištění odpovídající vzduchotechniky, která by byla v případě povolení kouření nezbytná, a v neposlední řadě i zvýšení zisků z důvodu větší návštěvnosti provozoven nekuřáky.

Podle výzkumu agentury IPSOS a Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy provedeného na jaře 2012 lze očekávat 3 až 6 % nárůst návštěv v restauracích, což je v souladu i se zahraničními výzkumy, které proběhly před i po zavedení nekuřácké legislativy v jednotlivých zemích. Autoři tohoto průzkumu rovněž uvádí, že po zavedení zákazu kouření lze očekávat v prvních zhruba třech měsících zhruba tříprocentní pokles tržeb v restauracích, kavárnách apod., který však bude následován růstem tržeb. Kvalifikovaným odhadem pro celý trh by zákaz kouření mohl v tržbách přinést až 6 miliard Kč. Řada zahraničních studií potvrdila pozitivní nebo žádný ekonomický dopad zákazu kouření na pohostinský sektor v zemích, kde byl zaveden (mezi dostupnými jsou studie Itálie, Norska, USA atd.). Tento závěr je konstatován i ve Zprávě Evropské komise o implementaci Doporučení Rady ze dne 30. listopadu 2009 o nekuřáckém prostředí, která byla publikována v únoru 2013. Úplný zákaz kouření v barech, restauracích atd. zavedla řada států na světě včetně některých členských států EU (Španělsko, Irsko, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku atd.). Poznatky z Norska indikují, že zavedení zákazu kouření v restauracích nemělo statisticky významný dlouhodobý efekt na zisky restaurací a hospod²⁴. Přínosné může být toto opatření i pro **průmysl orientující se na elektronické cigarety (tabákový průmysl)**, neboť úplný zákaz kouření ve vybraných typech provozoven stravovacích služeb se nebude týkat užívání elektronických cigaret – lze tedy předpokládat, že někteří spotřebitelé – kuřáci získají motivaci přeorientovat se na tento typ výrobků a zvýší se poptávka po něm. Snížení spotřeby tabákových výrobků obecně může mít pozitivní přínos pro ostatní průmyslová odvětví a služby, neboť ušetřené finanční prostředky, jinak vynaložené spotřebiteli na koupi tabákových výrobků atd., budou moci být vydány na jiné produkty či služby.

Zaměstnanci provozoven stravovacích služeb: Úplný zákaz kouření by měl pozitivní zdravotní dopad na nemalou skupinu zaměstnanců v sektoru stravování a pohostinství. K 31. 12. 2012 v tomto sektoru pracovalo podle informace Českého statistického Úřadu 113 783 zaměstnanců. Podle již citované studie SZÚ bylo v roce 2012 zjištěno vysoké procento nekuřáků (19,6 %) vystavených tabákovému kouří v uzavřených prostorách na pracovišti, což mohou být i vnitřní prostory provozoven stravovacích služeb. Detailnější údaje vztahované na skupinu zaměstnanců v sektoru stravování a pohostinství však k dispozici bohužel nejsou.

Obyvatelstvo ČR - děti a mladiství: Díky odstranění expozice tabákovému kouří v provozovnách stravovacích služeb lze očekávat zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva ČR a v kombinaci s dalšími opatřeními i snížení prevalence kuřáctví, a to zejména u mladých lidí. Lze očekávat snížení počtu akutních infarktů myokardu, jak ukazují některé zahraniční studie, a dalších onemocnění. Zákazy kouření mohou přispět k motivaci kuřáků k odvykání kouření.

Orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: U orgánů státní správy a samosprávy a veřejných rozpočtů může úsporu představovat snadnější vymahatelnost tohoto zákazu. Sníží-li se díky navrhovanému opatření užívání tabáku, dojde ke snížení nákladů na poskytování zdravotních služeb – léčby nemocí souvisejících s užíváním tabáku a dalších nákladů (viz téma omezení kouření na veřejných místech – varianta 3 – přínosy).

Varianta 4 - zákaz kouření v případě restaurací apod. – ponechání možnosti kouření v nevyvažujících provozovnách

NÁKLADY

²⁴ Meberg H.O., Lund K.E. Do smoke-free laws affect revenues in pubs and restaurants? Eur J Health Econ 2012; 13(1): 93-99

Podnikatelské subjekty – vzhledem k tomu, že výzkumy ze zemí, kde došlo k zákazu kouření v barech a restauracích, ukazují, že zákaz kouření nesnižuje tržby, nelze předpokládat žádné významnější náklady.

PŘÍNOSY

Obyvatelé ČR – došlo by k redukci míst, kde dochází k expozici tabákovému kouři. Platí to, co bylo uvedeno u předchozí varianty, ovšem v menší míře.

Zaměstnanci restaurací – došlo by k redukci expozice tabákovému kouři na pracovišti. Platí to, co bylo uvedeno u předchozí varianty, ovšem v menší míře.

Přístup k regulaci elektronických cigaret

Varianta 1 – nulová – zachování stávajícího stavu

NÁKLADY

Bez významných změn

PŘÍNOSY

Bez významných změn

Varianta 2 – regulace elektronických cigaret v oblasti omezení při jejich prodeji (zejména omezení prodejních míst a dostupnosti z hlediska věku) sjednocena s tabákovými výrobky a v oblasti nekuřáckého prostředí mírnější varianta

NÁKLADY

V rámci této varianty nejsou identifikovány významnější náklady u **Orgánů státní správy a samosprávy a podnikatelských subjektů** ve srovnání s variantou č. 1. Náklady budou obdobné jako v případě příslušných variant u tématu omezení dostupnosti tabákových a souvisejících výrobků.

Děti a mládež, populace ČR: Nutno počítat s možnými zdravotními dopady, které mohou mít emise z elektronických cigaret na osoby v blízkosti uživatele právě používajícího tento typ výrobků. Prozatím neexistuje dostatek vědeckých důkazů, že emise uvolňované při užívání elektronických cigaret jsou naprosto neškodné. Zdravotní rizika u takových emisí však budou pravděpodobně minimální ve srovnání s tabákovým kouřem.

PŘÍNOSY

Prodejci elektronických cigaret: Lze předpokládat, že pokud dojde k zpřísnění zákazu kouření (tabákových výrobků/herbálních výrobků určených ke kouření), zejména v provozovnách stravovacích služeb, dojde k přesunu části kuřáků k elektronickým cigaretám. V důsledku této změny by došlo k nárůstu trhu s elektronickými cigaretami řádově v desítkách procent.

Noví uživatelé elektronických cigaret: Pokud v důsledku této politiky dojde u části kuřáků k přesunu k elektronickým cigaretám, lze pravděpodobně očekávat částečné snížení nežádoucích zdravotních dopadů vyplývajících z absence tabákového kouře. Přetrvávat ovšem bude i nadále závislost na nikotinu.

Orgány státní správy a samosprávy, veřejné rozpočty: V případě sjednocení povinností týkajících se prodeje tabákových výrobků a elektronických cigaret v hodnocených dílčích oblastech týkajících se omezení prodeje – snazší kontrolovatelnost.

Varianta 3 – regulace elektronických cigaret v oblasti omezení při jejich prodeji (zejména omezení prodejních míst a dostupnosti z hlediska věku) mírnější a v oblasti nekuřáckého prostředí sjednocena s regulací tabákových výrobků

NÁKLADY

Výrobci a uživatelé elektronických cigaret: Bude-li opatření týkající se zákazu kouření vztaženo na elektronické cigarety, lze očekávat negativní dopad na výrobce elektronických cigaret, daný nižší spotřebou jejich produktů. Pokud by došlo ke stejnému předpokládanému efektu jako u tabákových výrobků, lze očekávat snížení spotřeby elektronických cigaret v rozmezí 5 až 10 % při zavedení kompletního zákazu kouření na veřejných místech, zejména ve všech stravovacích zařízeních.

Jedná-li se o opatření týkající se omezení prodeje, v rámci této varianty nejsou identifikovány významnější náklady ve srovnání s variantou č. 1.

Děti a mladiství, populace ČR, kontrolní orgány: Umožnění prodeje elektronických cigaret mladším 18 let (tedy zmírnění současné právní úpravy) či absence jakékoliv regulace míst a forem prodeje tohoto typu výrobků mohou přispívat k pokračující vysoké prevalenci užívání tabákových výrobků a souvisejících výrobků mezi dětmi a mladými lidmi, k znesnadnění kontrolní činnosti atd.

PŘÍNOSY

Děti a mladiství, obyvatelstvo ČR: Omezení užívání elektronických cigaret ve stejném rozsahu jako tabákových výrobků bude mít mírný pozitivní efekt v tom, že existují negativní dopady užívání elektronických cigaret. V případě zákazu užívání na veřejných místech a následného snížení spotřeby by došlo k redukci také těchto negativních aspektů. Došlo by také k omezení vzorců zdravotně nežádoucího chování, které podporují normalizaci kouření a závislost na nikotinu.

Kuřáci: Pokud v důsledku této politiky dojde u části kuřáků k přesunu k elektronickým cigaretám, lze pravděpodobně očekávat částečně pozitivní přínos pro jejich zdraví vyplývající z nižších negativních dopadů užívání elektronických cigaret (vzhledem k absenci tabákového kouře) na zdraví než je tomu u běžných cigaret.

Varianta 4 – regulace elektronických cigaret v oblasti omezení při jejich prodeji (zejména omezení prodejních míst a dostupnosti z hlediska věku) a v oblasti nekuřáckého prostředí sjednocena s regulací tabákových výrobků

NÁKLADY

Náklady stejné jako u varianty č. 2 a 3.

PŘÍNOSY

Přínosy stejné jako u varianty č. 2 a 3.

Varianta 5 – elektronické cigarety budou kategorizovány jako léčivo v kombinaci se zdravotnickým prostředkem

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty v dodavatelském řetězci elektronických cigaret: Tato varianta by byla pro tyto skupiny likvidační. Prozatím totiž žádný výrobek tohoto typu nebyl v České republice registrován jako léčivo. U subjektů, které by se rozhodly podstoupit registrační řízení týkající se nikotinových náplní, je třeba počítat s náklady spojenými s tímto řízením atd.

Uživatelé elektronických cigaret: ztížená dostupnost tohoto typu výrobku na trhu.

PŘÍNOSY

Orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty (rezort zdravotnictví): Snazší kontrolovatelnost a dohled nad bezpečností a kvalitou tohoto typu výrobku.

Zákaz prodeje lihovin ve stáncích s občerstvením

Motivací pro omezení prodeje lihovin u stánků s občerstvením je omezení dostupnosti konzumace lihovin u stánku s občerstvením. Konzumace tzv. tvrdého alkoholu působí významnější škody na zdraví obyvatel. U osob s adiktologickou poruchou je snadná dostupnost lihovin významným negativním faktorem pro úspěšnou léčbu.

Varianta 1 – nulová

Zachována právní úprava, kdy lze prodávat alkoholické nápoje, včetně lihovin ve stáncích s občerstvením.

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty, obyvatelstvo ČR: Bez zvýšení nákladů u podnikatelských subjektů, veřejných rozpočtů a spotřebitelů oproti současnému stavu.

PŘÍNOSY

Podnikatelské subjekty, obyvatelstvo ČR: Bude zachována dostupnost alkoholických nápojů pro spotřebitele. Pro podnikatelské subjekty nedojde k omezení míst pro prodej alkoholických nápojů.

Varianta 2 – zákaz prodeje lihovin ve stáncích s občerstvením

Zejména s ohledem na zkušenosti z tzv. metanolové kauzy se navrhuje omezení prodeje lihovin ve stáncích s občerstvením, cílem zvažovaného opatření je omezit prodej lihovin na místa, kde může být trh s nimi lépe monitorován.

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty, obyvatelstvo ČR: Dojde k nepříznivému ekonomickému dopadu pro podnikatelské subjekty, které provozují prodej lihovin ve stáncích s občerstvením. Tuto činnost budou muset ukončit.

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR: Na základě omezení míst určených k prodeji alkoholických nápojů a tím snížení dostupnosti lze očekávat mírné snížení negativních dopadů působenými alkoholem v oblasti zdravotní i sociální v obecné populaci.

Zákaz prodeje alkoholických nápojů prostřednictvím prodejních automatů

Varianta 1 – nulová

Zachována právní úprava, kdy lze prodávat alkoholické nápoje i prostřednictvím prodejních automatů

NÁKLADY

Bez nákladů

Podnikatelské subjekty, obyvatelstvo ČR: Bude zachována dostupnost alkoholických nápojů pro spotřebitele. Pro podnikatelské subjekty nedojde k omezení míst pro prodej alkoholických nápojů. Provozovatelé prodejních automatů nebudou vystaveni sankcím za možný prodej

alkoholických výrobků podnapilým. Bude omezena možnost zneužití prodejních automatů při nákupu alkoholu osobami mladšími 18 let.

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR: Na základě omezení jednoho z míst, kde byla těžko kontrolovatelná podmínka prodeje alkoholického nápoje, a to věk a stav (zda se nejedná o osobu podnapilou), lze očekávat omezení škod působených alkoholem.

Varianta 2 – zákaz prodeje alkoholu prostřednictvím prodejních automatů

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty, obyvatelstvo ČR: Dojde k nepříznivému ekonomickému dopadu pro všechny podnikatelské subjekty, kteří provozují prodej alkoholických nápojů pomocí prodejních automatů. Tuto činnost budou muset ukončit. Zároveň dojde k částečnému omezení prodeje alkoholických nápojů, včetně lihovin, což povede ke snížení zisku z jejich prodeje. Počet prodejních automatů: počet automatů se předkladateli nepodařilo ověřit, ale nepředpokládá jejich významnější rozšíření. Proto ani celkové náklady související s jejich zákazem nebude mít významnější dopad na prodej alkoholických nápojů. Objem prodeje: nelze zjistit.

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR: Na základě omezení míst určených k prodeji alkoholických nápojů a tím snížení dostupnosti, lze očekávat snížení dopadů v obecné populaci, zejména u dětí a mladistvých, a to v souvislosti se škodami působenými alkoholem v oblasti zdravotní i sociální.

Varianta 3 – posílení regulace prodeje prostřednictvím prodejních automatů zavedením dalších opatření pro zamezení prodeje osobám mladším 18 let

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty, obyvatelstvo ČR: Nutnost zavést nové přístroje umožňující plnění zákonných povinností. V tuto chvíli Ministerstvu zdravotnictví nejsou známy náklady na takováto zařízení. Proto je pravděpodobné, že dojde alespoň ke krátkodobému omezení tohoto typu prodeje.

PŘÍNOSY

Podnikatelské subjekty, obyvatelstvo ČR: Zajištěné rovnosti mezi provozovateli prodejních automatů a běžnými prodejci.

Podpora prodeje nealkoholických nápojů

Varianta 1 – nulová – zachování stávajícího stavu

NÁKLADY

Bez nákladů na dotčené subjekty.

PŘÍNOSY

Bez přínosů na dotčené subjekty.

Varianta 2 – zavedení cenové povinnosti v minimálním rozsahu (jeden levnější nealkoholický nápoj)

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty: Bez významnějších dopadů, vzhledem k nutnosti platit spotřební daň u alkoholu vždy musí existovat levnější nealkoholický nápoj při zachování stejné marže, byť by to bylo nealkoholické pivo.

Kontrolní orgány: Vzhledem k celkem jednoduché kontrole tohoto ustanovení se nepředpokládá výraznější nárůst nákladů na kontrolní činnost. Lze očekávat, že by docházelo zejména k šetřením na základě konkrétních podnětů.

PŘÍNOSY

Spotřebitelé: Zlepšení stávající situace, jistota pro spotřebitele, že budou existovat levnější nealkoholické alternativy v jim určené nabídce.

Varianta 3 – zavedení povinnosti podávat vodu zdarma

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty: Mírně negativní – došlo by ke stanovení povinnosti, za kterou by provozovatel nedostával žádnou finanční odměnu. Byť je třeba říci, že tato povinnost existuje v celé řadě evropských zemí: např. v Řecku (mimo některé ostrovy, které mají nedostatek vody), Slovinsku, Francii, Itálii a podle regionů také v Chorvatsku, Portugalsku. V řadě zemí je voda běžně podávána i bez zákonem stanovené povinnosti – např. v Nizozemsku, Švédsku. Jednou z možností je stanovení povinnosti podávat vodu např. k jídlu, což by provozovatelům umožnilo zakalkulování ceny vody do ceny jídla, pak již ovšem nelze hovořit o vodě zdarma.

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR: Zlepšení stávající situace, jistota v tom, že bude podána voda zdarma.

Dopad na životní prostředí: Voda z kohoutku je ekologicky příznivější k životnímu prostředí než její balené alternativy, odpadají náklady na plastový či skleněný obal a jeho následné další zpracování.

Varianty 4 – zavedení cenové povinnosti v extenzivním rozsahu (více levnějších nealkoholických nápojů)

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty: Negativní – došlo by ke stanovení povinnosti, kterou by bylo třeba dodržovat a která ani v rámci diskusí o poměru cen mezi alkoholickými a nealkoholickými nápoji či o vodě zdarma není zvažována.

PŘÍNOSY

Spotřebitelé: Zlepšení stávající situace, jistota pro spotřebitele, že budou existovat levnější nealkoholické alternativy v jim určené nabídce.

Větší omezení dostupnosti alkoholu u osob mladších 18 let – zavedení nového sankcionovaného chování

Varianta 1 – nulová

NÁKLADY

Obyvatelstvo ČR, děti a mládež, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Tato varianta představuje zachování současného stavu, tedy bez zvýšených nákladů pro všechny dotčené subjekty. Zachování stávající právní úpravy, tzn. přetrvávající důkazní nouze při vymáhání zákazu prodeje alkoholických nápojů osobám mladším 18 let, nepovede k zlepšení stávající situace – i nadále bude převládat rozšířená/vysoká spotřeba alkoholu

u dětí a mládeže, což je z hlediska nejen zdravotního ale celospolečenského velmi nepříznivá situace.

PŘÍNOSY

Podnikatelské subjekty: Nebudou muset plnit další případné povinnosti. Bude zachován současný stav.

Varianta 2 - další zpřísnění související se zákazem prodeje alkoholu osobám mladším 18 let

NÁKLADY

Podnikatelské subjekty – provozovatelé provozoven stravovacích služeb: V souvislosti s navrhovanou právní úpravou bude z hlediska provozovatelů nutné zajistit alespoň rámcový dohled nad provozovanými prostory a těch zařízení, kde tomu tak dnes není. Půjde zejména o rozsáhlejší prostory např. diskoték, zejména ve dnech se zvýšenou návštěvností (pátek, sobota večer). Při kalkulaci nově vzniklých dopadů je nutno brát v úvahu, že naprostá většina prostor je dnes monitorována i v těch typech zařízení, které preferují pultový prodej, a to například při odnosu použitého nádobí.

Lze odhadnout následující dopady nutnosti zvýšené kontroly: počet provozoven stravovacích služeb (s /i bez výroby pokrmů) je cca 47.000. Počet zařízení, jejichž vnitřní prostor není pod kontrolou personálu, je nižší než 1 %. Doba, po kterou lze předpokládat zvýšené riziko nutnosti kontroly, je cca 10% provozní doby. Předpokládaný plat u osob provádějících kontrolu je 15.000 Kč (včetně všech odvodů) – jedná se o nekvalifikovanou manuální práci, často spojenou i s další činností, např. odnosem použitého nádobí, dohledem nad chováním ostatních hostů. Roční náklady lze předpokládat ve výši $47\,000 \cdot 0,1 \cdot 15\,000 \cdot 12 \cdot 0,1 = 8\,460\,000$ (přičemž předkladatel chápe tento výpočet jako prezentaci maximalistické varianty dopadů). Zároveň tyto náklady slouží jako prostředek mitigace sankcí, které mohou mít formu od pokuty, až po uzavření provozovny, kde je finanční dopad řádově v tisících i desetitisících Kč, s ohledem na druh provozovny.

Kontrolní orgány: Česká obchodní inspekce vyčíslila, zejména s ohledem na její kontrolní činnost v oblasti dodržování zákazu prodeje alkoholických nápojů osobám mladším 18 let a kontrolu nově navrhovaných souvisejících povinností pro provozovatele týkající se omezení dostupnosti alkoholu pro děti a mladistvé, potřebu navýšit její rozpočet oproti současnému stavu, a to v celkové výši a to ve výši 3,4 mil. Kč podle počtu kontrol - předpokládaný rozsah kontrol vztahujících se k uvedené částce představuje 3 000 kontrol ročně, a to od roku 2016 (předpokládaná účinnost zákona). Při vyšším počtu kontrol bude finanční náročnost přiměřeně vyšší. Bude se jednat zejména o výdaje na cestovné, pohonné hmoty, materiál, náhrady vnějšího řízení a příplatky za práci v nočních hodinách a ve svátcích. Nedojde-li k navýšení rozpočtu o tuto částku, nebude možné kontrolní činnost v odpovídajícím rozsahu zajistit.

Podle Policie České republiky ji přinese návrh zákona zvýšené náklady na zajištění nezbytné součinnosti při kontrolní činnosti České obchodní inspekce.

Uvádí, že například při poskytování součinnosti České obchodní inspekci (ČOI) jsou celkové roční náklady odhadovány na 11 150 400,- Kč. Uvedená částka vychází z nákladů spojených s navýšením počtu služebních míst za předpokladu, že bude ročně provedeno 4500 až 4600 kontrol. Tyto finanční prostředky Policie České republiky v rozpočtu nemá, ani nejsou do budoucna plánovány v rámci střednědobého rozpočtu. Z uvedených dat Policie vyplývá, že náklady na součinnost při jedné kontrole jsou cca 2500 Kč. Pokud by nově kontrolované povinnosti vyžadovali součinnost Policie ČR v jedné třetině případů, pak by nárůst prostředků nutných pro zajištění této součinnosti znamenal 2,5 mil. Kč.

PŘÍNOSY

Obyvatelstvo ČR, děti a mládež, orgány státní správy a samosprávy - veřejné rozpočty: Další opatření omezující dostupnost alkoholických nápojů u dětí a mládeže lze z hlediska ochrany veřejného zdraví hodnotit jako přínos v rovině celospolečenské. Lze očekávat zmírnění škod působených alkoholem u této cílové skupiny. Jedná se zejména o stavy akutní intoxikace, které mají vysoký dopad na poskytování neodkladné zdravotní péče atd. U orgánů státní správy a samosprávy a veřejných rozpočtů může úsporu představovat snadnější vymahatelnost této povinnosti.

Vyšetření na přítomnost návykových látek

Varianta 1 – nulová

NÁKLADY

Poskytovatel zdravotních služeb: I nadále budou přetrvávat náklady poskytovatelů zdravotních služeb, které jsou spojené se samotným vyšetřením biologického materiálu a následného vymáhání od osob k vyšetření vyzvaných. Podle průzkumu na vzorku nemocnic různých velikostí a zaměření je průměrný podíl neuhrazených nákladů spojených s vyšetřením na alkohol a další návykové látky 46 %. Náklady na jedno vyšetření se pohybují v rozmezí 360 až 708 Kč. U menších nemocnic jsou prováděny řádově stovky vyšetření u větších nemocnic tisíce vyšetření ročně. Tomu odpovídají i nedoplatky, které se pohybují od desítek tisíc u menších nemocnic a v řádu milionů u těch větších. Přitom neuhrazené vyšetření není jediným z nákladů souvisejícím s touto agendou, vysoké náklady vznikají i při následném a často neúspěšném vymáhání těchto částek.

PŘÍNOSY

Osoby oprávněné k vyzvání k vyšetření na přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky: Osoby, které jsou oprávněné k vyšetření vyzvat za účelem kontroly dodržování povinností stanovených zákonem, nebudou hradit náklady spojené s daným vyšetřením, včetně následného vymáhání úhrady od osoby vyšetřované.

Varianta 2 – upřesnění a vyjasnění právní úpravy úhrady za provedené vyšetření

NÁKLADY

Osoby oprávněné vyzvat k vyšetření na přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky: Osobám, které k vyšetření vyzvaly, vzniknou náklady na úhradu vyšetření poskytovateli zdravotních služeb. Následně vzniknou náklady na vymáhání úhrad od osob vyzvaných v případě prokázání alkoholu nebo jiné návykové látky. Vzhledem k tomu, že výzva je učiněna na základě dozorové činnosti osob vyzývajících, lze tyto náklady uplatnit v následném řízení vedeném z důvodu porušení zákonem stanovených povinností.

Policie, Vězeňská služba, etc.: Subjektům, které vyzvou k vyšetření, vznikne povinnost uhradit náklady na vyšetření a následně v případě, že výsledek vyšetření je pozitivní, také vymáhat tento náklad na vyšetřeném. Tato praxe byla dlouhodobě v ČR praktikována a žádný z poptávajících subjektů s ní neměl výraznější problém a zároveň ji zohledňoval ve svých rozpočtech. Tato situace byla změněna rozhodnutím Nejvyššího soudu, který dne 13. 6. 2012 vydal stanovisko sp.zn. CPJN 205/201, na základě kterého Policie ČR žádá zpět již uhrazené prostředky za provedená vyšetření a které přeneslo vymáhání nákladů za vyšetření na poskytovatele zdravotních služeb. V tomto bodě je podstatné, že tato vyšetření v naprosté většině případů nijak nesouvisí se zdravotní péčí vyšetřeného.

PŘÍNOSY

Poskytovatelé zdravotních služeb: Nebude docházet k administrativnímu a finančnímu zatížení poskytovatele zdravotních služeb, který poskytnul součinnost při vyšetření biologického materiálu na přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky.

Státní rozpočet: Vzhledem k tomu, že rozpočet Policie ČR, jako subjektu, který nejčastěji vyzývá k vyšetření, i rozpočet zdravotnických zařízení, je více či méně navázán na příjmy státního rozpočtu, lze jako pozitivní přínos navrhované varianty uvést vyšší úspěšnost při výběru nedoplatků; lze oprávněně předpokládat, že v praxi dojde při vymáhání dlužných částek k nárůstu úspěšnosti tohoto postupu, pokud jej nebudou provádět zdravotnická zařízení, ale právě např. Policie ČR, která bude mít tu možnost spojit vymáhání nákladů na vyšetření s příp. dalším řízením v souvislosti s protiprávním jednáním vyšetřované osoby, u nichž byl prokázán obsah alkoholu nebo jiné návykové látky v těle.

Záchytná služba

Varianta 1 – nulová

NÁKLADY

Poskytovatelé zdravotní služby: Bez zásadního finančního dopadu na poskytovatele záchytné služby. Právní ukotvení záchytné služby bude i nadále nedostačující, bez jasného vymezení věcného a technického vybavení a bez stanovení personálního zajištění. Zároveň nebude reflektována právní úprava v oblasti poskytovaných zdravotních služeb.

PŘÍNOSY

Poskytovatelé zdravotních služeb: Bude zachován současný stav při realizaci záchytné služby, bez nutnosti splnit nově stanovené podmínky.

Varianta 2 – upřesnění právní úpravy záchytné služby

NÁKLADY

Poskytovatelé zdravotních služeb, rozpočty samosprávy: Vzhledem k tomu, že bude stanoveno minimální věcné a technické vybavení záchytné stanice a minimální personální zajištění, lze u vybraných provozovatelů záchytné služby očekávat navýšení finančních nákladů. Stanovení minimálního vybavení a personálního zajištění bude zajištěno formou novely vyhlášky č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče a vyhlášky č. 99/2012 Sb., o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb, ve znění vyhlášky č. 287/2013 Sb. V rámci hodnocení dopadů k těmto vyhláškám budou také blíže vyčísleny a specifikovány náklady na vybavení záchytné stanice.

PŘÍNOSY

Poskytovatelé zdravotních služeb: Stanovením jednotných podmínek pro poskytování záchytné služby, kterým se zároveň reflektuje vývoj záchytné služby a dojde tak i ke sjednocení jejího poskytování, včetně omezení nežádoucích situací, kdy umístění osoby na záchytné stanici bylo následně vyhodnoceno jako neadekvátní.

Varianta 3 – zrušení záchytné služby i dalších forem dohledu nad podnapilými

NÁKLADY

Policie ČR, obecní policie, Vězeňská služba: Ročně je v ČR ošetřeno v záchytných stanicích cca 30.000 osob. Níže uvedená tabulka vytvořená na základě expertního odhadu prezentuje rozdělení této skupiny do jiných typů zařízení v závislosti na jejich chování a zdravotním stavu:

	Počet osob/dní v péči	Zařízení	Cena za noc	Celkové náklady
Dnes	30 000	záchytná stanice	2 900 Kč	87 000 000 Kč
Při zrušení	6 000	Policie/obecní policie	750 Kč	4 500 000 Kč
	21 000	Interna	1 500 Kč	31 500 000 Kč
	3 000	JIP	18 627 Kč	55 881 000 Kč
Celkem				91 881 000 Kč

Klienti: Zkušenost a znalost možných zdravotních komplikací při vyhodnocování zdravotního stavu v průběhu odeznívající intoxikace je vyšší u zdravotnických pracovníků než u příslušníků Policie ČR. S přesunem klientů záchytných stanic do jiných typů zařízení by byly spojeny jednorázové náklady na přizpůsobení lůžek jak v celách, tak v nemocnicích, na tento typ klientů. Tyto náklady za celou ČR lze odhadovat v řádu stovek miliónů.

PŘÍNOSY

Poskytovatelé zdravotních služeb – zřizovatelé záchytných stanic: Omezení činností souvisejících s dohledem nad podnapilými. Přímá úspora by činila cca 87 mil. Kč, což jsou prostředky ročně vynakládané na zajištění záchytné služby v ČR.

Koordinace protidrogové politiky

Varianta 1 – nulová – ponechání zřízení koordinačního orgánu dle potřeb vlády

NÁKLADY

Orgány státní správy a samosprávy – veřejné rozpočty: Bez přímých nákladů. Jedná se o zachování současného stavu ustanovení koordinačního orgánu vlády pro oblast protidrogové politiky na základě vyhodnocení potřeb vlády.

PŘÍNOSY

Orgány státní správy a samosprávy – veřejné rozpočty: Jedná se o zachování současného stavu ustanovení koordinačního orgánu vlády pro oblast protidrogové politiky na základě vyhodnocení potřeb vlády. Zároveň, pokud vláda uzná za vhodné, může činností poradního orgánu pověřit konkrétní resort.

Varianta 2 – právní ukotvení poradního a koordinačního orgánu Vlády ČR

NÁKLADY

Úřad vlády ČR: Vzhledem k tomu, že je již v současné době ustanoven poradní orgán vlády, a to Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky a jmenován národní protidrogový koordinátor, nelze očekávat náklady s jejich právním ukotvením.

PŘÍNOSY

Úřad vlády ČR: Zlepšení koordinačních mechanismů v souvislosti s právním ukotvením funkcí meziresortního orgánu pro oblast integrované protidrogové politiky. Právní jistota

v oblasti koordinace integrované protidrogové politiky. Uzákonění funkce národního koordinátora v oblasti závislosti.

Varianta 3 – právní ukotvení poradního a koordinačního orgánu jako složky Ministerstva zdravotnictví, MV, MPSV, příp. jiného resortu

NÁKLADY

Resort: Přenesení nákladů z Úřadu vlády.

Rada pro koordinaci protidrogové politiky: Větší spojení s vybraným resortem by mohlo mít negativní dopad v přílišném akcentování resortního přístupu. Opatření, které Rada navrhuje, jsou meziresortní povahy a je nutná koordinovaná meziresortní spolupráce.

PŘÍNOSY

Úřad vlády ČR: Přenesení nákladů na vybraný resort.

Resort: Vybraný resort bude gesčně odpovědný za legislativní normy v dané oblasti, možnost přímé realizace vybraných opatření.

Rozšíření pravomocí kontrolních orgánů

Varianta 1 – nulová

NÁKLADY

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty: Bez zvýšených nákladů oproti stávajícímu stavu, ale i bez přínosů souvisejících s potenciálně účinnější vymahatelností zákonem uložených povinností a tím i např. nižší spotřebou tabákových výrobků či alkoholických nápojů u dětí a mladistvých.

PŘÍNOSY

Bez identifikovaných přínosů.

Varianta 2 – posílení vymahatelnosti zákona

NÁKLADY

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty:

V této oblasti se u jednotlivých navrhovaných kontrolních orgánů nepředpokládá zásadní navýšení nákladů. Většina kontrolních orgánů již kontrolní činnost zajišťuje podle platné právní úpravy nebo vykonává kontrolní činnost podle jiných právních předpisů v typech zařízení, v nichž by měly vykonávat kontrolu nově i podle tohoto zákona (např. Česká školní inspekce ve školách a školských zařízeních).

K podstatnému rozšíření kontrolních pravomocí dochází u České obchodní inspekce – na její kontrolní činnost v rozsahu navrhované právní úpravy bude třeba navýšit rozpočet oproti současnému stavu, a to v celkové výši 3,4 milionů Kč ročně. Zvýšené náklady si vyžádá i zajištění činnosti Policie ČR a obecní policie při **zajištění nezbytné součinnosti při kontrolní činnosti České obchodní inspekce**. Stávající celkové roční náklady Policie ČR na poskytování součinnosti při kontrolách České obchodní inspekce jsou odhadovány na 11 150 400,- Kč, tj. náklad na jednu kontrolu činí cca 2 500 Kč. Pokud by nově kontrolované povinnosti vyžadovali součinnost Policie ČR v jedné třetině z odhadovaných 3 000 případů, pak by nárůst prostředků nutných pro zajištění této součinnosti znamenal 2,5 mil. Kč.

PŘÍNOSY

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty: Změna právní úpravy v oblasti kontrolní činnosti přispěje k větší efektivitě při vymáhání splnění zákonem stanovených povinností.

Sníží-li se díky navrhované právní úpravě užívání návykových látek, dojde ke snížení nákladů na poskytování zdravotních a sociálních služeb pro osoby užívající návykové látky. Zároveň lze předpokládat přínosy v oblasti sociální (větší produktivita práce) a bezpečnostní.

Obce a jejich role v rámci kontrol a správních řízení

Varianta 1 – nulová – zachování stávajícího způsobu organizace kontroly a souvisejícího správního řízení

NÁKLADY

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty: Bez zvýšených nákladů oproti stávajícímu stavu, ale i bez přínosů souvisejících s potenciálně účinnější vymahatelností zákonem uložených povinností, a tím i např. nižší spotřebou tabákových výrobků či alkoholických nápojů u dětí a mladistvých.

PŘÍNOSY

Bez identifikovaných přínosů.

Varianta 2 – přenesení kontrolních pravomocí i správního řízení z obcí s pověřeným obecním úřadem na obce s rozšířenou působností

NÁKLADY

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty: Předkladatel předpokládá, že prostředky na zajištění této agendy, které dnes jdou z rozpočtu obcím typu II, budou přesměrovány na obce typu III. – v tomto ohledu by nemělo dojít k nárůstu rozpočtových dopadů. V této oblasti MZd projednává možnou spolupráci s MV v rámci projektu, který se věnuje modelování agend veřejné správy, v rámci kterého by k vyčíslení prostředků na kontrolu došlo.

PŘÍNOSY

Kontrolní činnost a správní řízení: Ministerstvo zdravotnictví a navrhovatelé této úpravy v rámci konzultačního procesu předpokládají, že dojde ke zvýšení efektivity správního řízení, neboť obce typu III. s ním mají větší praktické zkušenosti i lepší institucionální zajištění. V oblasti kontrol by jejich přenesením dál od kontrolovaných subjektů mohlo dojít k omezení potenciálně rizikových vazeb mezi kontrolovanými a kontrolujícími subjekty a tím i ke zvýšení četnosti kontrol a efektivity prosazování zákonných opatření.

Varianta 3 – přenesení správního řízení z obcí s pověřeným obecním úřadem na obce s rozšířenou působností

NÁKLADY

Orgány státní správy a územní samosprávné celky - dopady na veřejné rozpočty: Obdobně jako u předchozí varianty by mělo dojít k přesunu prostředků mezi obcemi typu II a typu III, tentokrát ale jen v rozsahu, který pokrývá zajištění správního řízení.

PŘÍNOSY

Ministerstvo zdravotnictví a navrhovatelé této úpravy v rámci konzultačního procesu předpokládají, že dojde ke zvýšení efektivity správního řízení, neboť obce III. typu s ním mají větší praktické zkušenosti i lepší institucionální zajištění.

4. Návrh řešení

4.1. Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Níže je uveden přehled zvažovaných variant a dopadů jednotlivých variant na zlepšení či zhoršení situace dotčených subjektů v porovnání se stávajícím stavem. Přičemž při jejich porovnání byly preferovány takové opatření, které významně přispívají veřejnému zdraví.

Místa prodeje

Kategorie dotčených subjektů	V1	V2	V3
Prodejci	0	-	---
Výrobci	0	0	-- <i>nižší dostupnost může vést k nižšímu prodeji a ke zvýšení nezákonného obchodu.</i>
Státní rozpočet	0	+	-- <i>bezprostřední náklady: Administrativní náklady na transformaci prostředí; v případě snížení spotřeby tabákových výrobků - snížený výběr spotřební daně; možný nárůst nelegálního prodeje</i> ++ <i>v dlouhodobém horizontu – bude-li opatření efektivní – snížení společenských nákladů souvisejících s užíváním tabáku</i>
Kontrolní orgány	0	+	++ <i>jednodušší kontrola</i>
Veřejné zdraví	0	+	++
Děti a mládež	0	+	++ <i>ztráta licence - efektivní sankce</i>
Kuřáci	0	0	--

Varianta 1- zachování stávajícího stavu, je z důvodů uvedených výše částečně nevyhovující, naproti tomu varianta 3 příliš zasahuje do podnikatelského prostředí a byla by v krátkodobém horizontu zřejmě nerealizovatelná.

Proto byla zvolena **varianta 2 – omezení jen některých typů míst prodeje včetně zavedení zákazu samoobslužného prodeje**. Navržené opatření týkající se zákazu samoobslužného prodeje koresponduje rovněž s doporučením uvedeným v čl. 16 odst. 1 písm. b) Rámcové úmluvy Světové zdravotnické organizace o kontrole tabáku s Doporučením Rady EU z 2. prosince 2002 k prevenci kouření a iniciativám k zlepšení oblasti kontroly tabáku (2003/54/EC – doporučení v odst. 1 písm. b).

Varianta 3 byla preferovanou variantou u některých konzultovaných subjektů v rámci vnitřního připomínkového řízení 2014, zejména ze strany odborné veřejnosti.

Prodej tabákových výrobků a výrobků souvisejících na dálku

I když transpozice příslušných ustanovení směrnice 2014/40/EU se týká pouze tabákových výrobků a elektronických cigaret v případě přeshraničního prodeje na dálku, Ministerstvo zdravotnictví navrhuje povinnosti týkající se systému ověřování věku vztáhnout i na prodej na vnitrostátní úrovni (tzn. prodejce i spotřebitel nacházející se v ČR) a nejen na tyto kategorie výrobků, ale i na ostatní kategorie výrobků souvisejících – bylinné výrobky určené ke kouření, nenikotinové elektronické cigarety a tabákové potřeby. Je tím sledován cíl zabránit dostupnosti tabákových výrobků a všech souvisejících výrobků bez rozdílu touto formou prodeje pro osoby mladší 18 let. Ministerstvo zdravotnictví neidentifikovalo žádný důvod na straně ochrany veřejného zdraví, pro který by měla být v tomto ohledu právní úprava pro bylinné výrobky určené ke kouření či tabákové potřeby mírnější, než v případě tabákových výrobků a elektronických cigaret.

Prodej tabákových výrobků a výrobků souvisejících prostřednictvím prodejních automatů

Kategorie dotčených subjektů	V1	V2	V3
Děti a mladiství	0	+++ <i>výrazné omezení dostupnosti</i>	+ <i>částečné omezení dostupnosti</i>
Kontrolní orgány	0	+++	+
Výrobci automatů	0	-	+ <i>nutnost technických úprav stávajících zařízení</i>
Provozovatelé automatů	0	---	-- <i>nutnost technických úprav stávajících zařízení</i>
Provozovatelé restaurací	0	- <i>prodejní automaty suplují zásoby tabákových výrobků, což je zboží s velmi nízkou marží</i>	- <i>zajištění obsluhy automatu a permanentního dohledu v provozní době</i>

Jako nejúčinnější varianta, která by zabránila přístupu dětí a mládeže k prodejním automatům se sortimentem tabákových výrobků a souvisejících výrobků a byla by nejsnáze kontrolovatelná, by byla varianta 2 – zákaz prodeje prostřednictvím prodejních automatů.

Tuto variantu v rámci konzultací však nepodporovaly některé skupiny dotčených subjektů (zejména zastupující zájmy podnikatelských subjektů). **Předkladatel proto zvolil kompromisně variantu 3 – posílení regulace prodeje prostřednictvím prodejních automatů zavedením dalších opatření pro zamezení prodeje osobám mladším 18 let tak, aby nedošlo k úplnému odstranění této formy prodeje.**

Omezení kouření na veřejných místech

Kategorie dotčených subjektů	V1	V2	V3
Populace	0	+	++
Tabákový průmysl	0	0	0
Provozovatelé	0	- <i>zajištění dohledu – zamezení vstupu osobám mladším 18 let do kuřáren</i>	+ <i>nebude třeba vytvářet a udržovat stavebně oddělené prostory pro kouření</i>
Zaměstnanci	0	+	++
Kuřáci	0	-	-

Varianta 1 nulová by nepřinesla ve střednědobém ani dlouhodobém horizontu žádné žádoucí pozitivní přínosy v oblasti ochrany veřejného zdraví. Tato varianta není rovněž zcela v souladu s mezinárodními trendy. Na druhou stranu u varianty č. 3 by nebyly umožněny žádné výjimky týkající se možnosti zřizování prostorů vyhrazených ke kouření, což na některých typech míst, jako jsou např. tranzitní prostory letišť apod., může v praxi představovat problém jak na straně provozovatelů takových míst, tak na straně občanů (kuřáků). Dále by u varianty č. 3 muselo dojít k zásadní změně v příslušných ustanoveních zákoníku práce, což není předmětem této legislativní iniciativy. Rovněž by muselo být zakázáno užívání elektronických cigaret na místech, kde je zakázáno kouření.

Jako kompromisní proto byla zvolena **Varianta 2 – další rozšíření typů míst, kde je zakázáno kouření o zařízení pro děti a mládež, dětská hřiště, vnitřní prostory sportovišť, vnitřní zábavní prostory (např. divadlo, kino) atd., a širší pravomoci pro obce zakázat kouření na dalších typech míst.**

Omezení kouření v provozovnách stravovacích služeb

Kategorie dotčených subjektů	V1	V2	V3	V4
Provozovatelé	0	0	0	0
Výrobci tabákových výrobků	0	-- <i>redukce spotřeby o 2-5%</i>	--- <i>redukce spotřeby o 5 -10%</i>	-- <i>redukce spotřeby o 2-5%</i>
Výrobci elektronických cigaret	0	+ <i>přesun části kuřáků k e-cigaretám</i>	+ <i>přesun části kuřáků k e-cigaretám</i>	+ <i>přesun části kuřáků k e-cigaretám</i>
Návštěvníci provozoven	0	++	+++	++ (restaurace)/ – (nevyvažující provozovny)
Státní rozpočet	0	++	+++	++
Veřejné zdraví	0	++	+++	++

Děti a mladiství	0	+	<i>částečné omezení vlivu kuřáckého prostředí</i>	+++ <i>je možné dosáhnout cca 30 % snížení prevalence kouření mezi mladistvými po zavedení zákazu kouření v restauracích, tato čísla podporuje výzkum společnosti IPSOS a FSV UK v Praze</i>	+	<i>částečné omezení vlivu kuřáckého prostředí</i>
Zaměstnanci	0	+		+++	+	<i>(pro zaměstnance restaurací)/ - pro zaměstnance „nevyvařovacích“ provozoven</i>
Rodiny	0	+	<i>zejména v důsledku snížení absence v zaměstnání</i>	++ <i>zejména v důsledku snížení absence v zaměstnání větší výběr zařízení vhodných pro návštěvu s dětmi</i>	+	<i>zejména v důsledku snížení absence v zaměstnání</i>
Kuřáci	0	-		-- <i>omezení míst pro kouření</i> ++ <i>výrazné usnadnění skončení s kouřením; statistiky uvádějí, že po zavedení zákazu kouření dochází k nárůstu úspěšných pokusů přestat kouřit v rozsahu 20 -30 %.</i>	-	<i>Omezení míst pro kouření</i>

Míra redukce spotřeby v případě zákazu kouření v restauracích vychází ze zahraničních zkušeností a odpovídá například zkušenostem z Irska 6 až 8%; Itálie 6,1 %; Anglie 6,9 %. V případě, že by došlo pouze k částečnému omezení kouření, byly zvoleny poloviční hodnoty, které rámcově odpovídají současnému podílu stravovacích a nevyvařujících provozoven.

Kromě zdravotních a ekonomických důvodů je třeba také zohlednit potenciální rizika právních sporů. Po sérii soudních sporů v USA se do rozhodování o tom, zda může být provozovna kuřácká, vložil v roce 2011 také Ústavní soud v Belgii, který zrušil část zákona, který zakazoval kouření v restauracích, ale ponechával tuto možnost v barech a kasinech, tak že zákaz kouření platí nyní ve všech těchto místech. Obdobná judikatura je i v Holandsku.

S ohledem na obecný cíl zákona, kterým je ochrana veřejného zdraví, jednoznačný zdravotní přínos pro zdraví zaměstnanců pohostinských zařízení a jejich návštěvníků, mezinárodní trendy týkající se politik v oblasti nekuřáckého prostředí atd., by byla optimální varianta 3 – úplný zákaz kouření.

Předkladatel se však přiklání k **variantě 4 - zákaz kouření v případě restaurací apod. – ponechání možnosti kouření v nevyvařujících provozovnách**, a to zejména s ohledem na zásadní připomínky některých připomínkových míst, zastupujících zájmy podnikatelských subjektů (již investované prostředky do účinného odvětrávání apod.).

Přístup k regulaci elektronických cigaret

Kategorie dotčených subjektů	V1	V2	V3	V4	V 5
Podnikatelské subjekty zahrnuté v dodavatelském řetězci e-cigaret	0	+ <i>pozitivní lze očekávat navýšení počtu uživatelů e-cigaret po zavedení zákazu kouření v restauracích</i>	-	--- <i>Redukce o 5 až 10 %.</i>	- <i>tato varianta by byla likvidační, prozatím, žádný výrobek neregistrován jako léčivo</i>
Děti a mládež, veřejné zdraví	0	-	-	+	++
Státní rozpočet	0	0	0	0	0
Uživatelé e-cigaret	0	-	0	--	-

Z hlediska kategorizace elektronických cigaret se nejvíce varianta č. 5, kdy by bylo možno elektronické cigarety respektive náplně do nich uvádět na trh jako léčivo, vhodná, neboť by byla zcela likvidační pro podnikatelské odvětví zaměřené na elektronické cigarety.

Prokáže-li se rovněž, že elektronické cigarety jsou z hlediska „harm reduction“ vhodnou alternativou pro stávající kuřáky, možnost využít této alternativy a obstarat si tento výrobek na trhu v České republice, by byla zřejmě úplně vyloučena.

V souvislosti s návrhem tohoto zákona tedy přichází v úvahu varianta 2 nebo 3.

Pokud se jedná o omezení prodeje elektronických cigaret, varianta č. 3 týkající se zmírnění právní úpravy nepřichází v úvahu. Absence regulace míst a forem prodeje a odstranění již platného zákazu prodeje těchto výrobků osobám mladším 18 let atd. nepřichází v úvahu zejména s ohledem na ochranu zdraví dětí a mladistvých a na cíle tohoto návrhu zákona.

Jedná-li se o téma užívání elektronických cigaret v místech, kde je kouření zakázáno, ačkoliv v návrhu předloženém v rámci prvního mezirezortního připomínkového řízení v roce 2013 bylo navrženo explicitní zahrnutí užívání elektronických cigaret pod pojem kouření²⁵, mimo jiné i v návaznosti na připomínky některých připomínkových míst a stanovisko Komory elektronického kouření, je od tohoto návrhu částečně upuštěno, a to zejména z důvodu

²⁵ Tímto byla sledována zejména ochrana zdraví dětí a mládeže tak, aby nebylo tolerováno zdravotně nežádoucí chování, které podlamuje snahy o denormalizaci tabakismu, aby byly eliminovány možné nežádoucí dopady na osoby v okolí uživatele elektronické cigarety, které nelze zcela vyloučit a aby nedocházelo k problémům v dozorové činnosti pramenícím ze vzhledové podobnosti řady typů elektronických cigaret s konvenčními tabákovými výrobky atd. Pokud jde o vliv na kvalitu vnitřního ovzduší, podle výsledků několika málo zahraničních studií, aerosol vycházející ze zkoumaných elektronických cigaret obsahoval vedle velkého množství propylenglykolu, který může způsobit podráždění dýchacích cest a zvýšit riziko astmatu, také nikotin, či látky kancerogenní povahy jako např. formaldehyd, tabákové specifické nitrosaminy či částice některých kovů atd. Studie tedy dokladovaly, že elektronické cigarety znečišťují vnitřní ovzduší, i když množství většiny měřených látek bylo v případě páry vycházející z elektronické cigarety nižší než v případě tabákového kouře z konvenčních cigaret. (Zdroj: German Cancer Research Center (Ed.), *Electronic Cigarettes – An Overview*, Heidelberg 2013).

předpokládaných menších dopadů na osoby v okolí uživatele elektronické cigarety z hlediska emisí, než v případě užívání tradičních tabákových výrobků určených ke kouření.

S ohledem na výše uvedené přichází v úvahu **varianta č. 2 - regulace elektronických cigaret v oblasti omezení při jejich prodeji (zejména omezení prodejných míst a dostupnosti z hlediska věku) sjednocena s tabákovými výrobky a v oblasti nekuřáckého prostředí mírnější.**

S přihlédnutím k doporučení Studijní skupiny Světové zdravotnické organizace k regulaci tabákových výrobků²⁶ a předchozí doporučení ze strany odborné veřejnosti a doporučením v jednom z rozhodnutí z 6. zasedání Konference smluvních stran FCTC a připomínky ze strany odborné veřejnosti, předkladatel určil některé typy míst, určených pro děti a mládež, kde kromě zákazu kouření bude platit i zákaz užívání elektronických cigaret (školy, dětská hřiště atd.).

Tato opatření však budou muset být doplněna o další povinnosti a požadavky vyplývající z čl. 20 a souvisejících ustanovení směrnice č. 2014/40/EU. (*Pozn.: Implementace těchto ustanovení však předmětem návrhu tohoto zákona není a bude řešena pozdější implementací gestorem implementace směrnice – Ministerstvem zemědělství.*)

Zákaz prodeje lihovin ve stáncích s občerstvením

Prodej lihovin je v souvislosti se zavedením koncesí MF pro prodej alkoholických nápojů po proběhlé metanolové kauze již monitorován.

S ohledem na vyhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí byla zvolena varianta 1.

Prodej alkoholu prostřednictvím prodejných automatů

Kategorie dotčených subjektů	V1	V2	V3
Provozovatelé automatů	0	---	-- <i>zamezení prodeji</i> + <i>zamezení porušování zákona</i>
Ostatní prodejci	0	+	+
Státní rozpočet	0	0	0
Nakupující	0	-	-

Varianta 1 byla z důvodu vysoké dostupnosti alkoholických nápojů vzhledem k vysoké spotřebě alkoholu v populaci ČR vyhodnocena jako nevyhovující, proto byla zvolena **varianta 2 – omezení prodejných míst pro alkoholické nápoje.**

Podle dostupných informací jsou testovány přístroje, které vyhodnocují dech kupujícího na přítomnost návykových látek, ale jedná se pouze o experimentální využití, i proto není Varianta 3 v tuto chvíli adekvátní alternativou.

²⁶ WHO study group on tobacco product regulation: report on the scientific basis of tobacco product regulation: third report of a WHO study group, WHO 2009, ISBN: 978 92 4 120955 7, str. 10.

Podpora prodeje nealkoholických nápojů

	V1	V2	V3	V4
Provozovatelé restaurací	0	0	--	-
Hosté	0	++	+	+
Životní prostředí	0	0	+	0

Zvolena varianta č. 2 - **zavedení nové povinnosti v minimálním rozsahu (jeden levnější nealkoholický nápoj).**

V provozovnách stravovacích služeb, kde jsou podávány alkoholické nápoje je běžně nejlevnějším nápojem alkoholický nápoj, čímž se stává zároveň i nedostupnějším. S ohledem na záměr, kterým je omezení dostupnosti alkoholických nápojů a vyhodnocení dopadů a přínosů byla zvolena varianta č. 2. Tato varianta zároveň odpovídá mezinárodním trendům, kdy je provozovatelem stravovacích služeb běžně nabízený nejlevnější nápoj, a to nealkoholický nápoj, nejčastěji se jedná o vodu.

Větší omezení dostupnosti alkoholu u osob mladších 18 let – zavedení nového sankcionovaného chování

	V1	V2
Osoby mladší 18 let	0	+++
Provozovatelé	0	---
Kontrolní orgány	0	++ <i>efektivnější vymahatelnost zákona</i> - <i>možnost zneužití</i>

Varianta 1 – nulová představující zachování stávající právní úpravy je z hlediska nutnosti zvýšení ochrany zdraví dětí a mladistvých a snížení dostupnosti alkoholických nápojů pro tuto cílovou skupinu dlouhodobě nevyhovující.

Vzhledem k tomu, že tato právní úprava v současné době neexistuje, dochází u kontrol zákazu projevu a podeje alkoholických nápojů osobám mladším 18 let k důkazní nouzi, kdy není možné prokázat, zda osoba nezletilá zdržující se v prostorách provozovny stravovacích služeb, prodejny nebo stánku s občerstvením již požíla alkohol nebo byla pod vlivem alkoholu před vstupem do těchto prostor či nikoliv. Ponecháváním stávající právní úpravy by k důkazní nouzi docházelo i nadále. Zvolena proto byla **varianta 2 - další zpřísnění související se zákazem prodeje alkoholu osobám mladším 18 let.**

Vyšetření na přítomnost návykových látek

	V1	V2
Zdravotnická zařízení	0	++
Orgány odesílající na vyšetření	0	+
Kontrolovaní	0	0

Zachování současné právní úpravy – varianta 1 by znamenalo zachování finanční a administrativní zátěže pro poskytovatele zdravotních služeb při poskytnutí součinnosti osobám, které jsou oprávněné k výzvě pro podrobení se vyšetření biologického materiálu na přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky. Vzhledem k tomu, že poskytovatelé zdravotních služeb pouze poskytují součinnost, není výše uvedená zátěž žádoucí. Byla proto zvolena **varianta 2 – upřesnění a vyjasnění právní úpravy úhrady za provedené vyšetření**. Vyjasnění organizace vyšetření na přítomnost návykových látek je pozitivně vnímáno i ze strany orgánů, které na vyšetření odesílají.

Záchytná služba

	V1	V2	V3
Záchytné služby	0	++	---
Policie, městské policie, Vězeňská služba	0	0	---
Obyvatelé	0	0	0
Zdravotnická zařízení	0	0	---
Veřejné rozpočty	0	0	+
Pacienti záchytné služby	0	0	+

Současná právní úprava poskytování záchytné služby je nevyhovující a nedostatečná. Od roku 2012 platí nová právní úprava poskytování zdravotních služeb, na kterou vzhledem k tomu, že se jedná o zdravotní službu, je nutné reagovat. Zároveň i ze strany poskytovatelů záchytné služby je očekávána nová přesnější právní úprava, zejména v oblasti úhrad, umístění osob v záchytné stanici, byla zvolena **varianta 2 – upřesnění právní úpravy záchytné služby**.

Koordinace protidrogové politiky

	V1	V2	V3	V4
RVKPP	0	+	-	++
Státní rozpočet	0	0	0	--
MZd, MPSV, MV	0	-	0	--

Byla zvolena **varianta 2 – právní ukotvení koordinačního orgánu vlády**, na základě které bude právně ukotveno zřízení koordinačního a poradního orgánu Vlády ČR pro problematiku integrované protidrogové politiky, jakožto stálého poradního orgánu vlády bez možnosti zpochybnění jeho role a funkcí v oblasti integrované protidrogové politiky. Zároveň tím dojde také k naplnění požadavků zejména odborné veřejnosti a některých krajů.

Rozšíření pravomocí kontrolních orgánů

Kategorie dotčených subjektů	V1	V2
Kontrolní orgány	0	+
Kontrolované subjekty	0	-
Prosazování zákona	0	++
Státní rozpočet	0	0 (z hlediska některých

		<i>kontrolních požadavků na rozpočtu -)</i>	<i>orgánů na navýšení</i>
--	--	---	---------------------------

Rozšíření kompetencí stávajících kontrolních orgánů a doplnění některých nových, které již kontrolují specifické oblasti (např. školy), se jeví jako efektivní způsob prosazování zákona bez výrazných rozpočtových dopadů. Proto byla zvolena **varianta 2 – posílení vymahatelnosti zákona**.

Obce a jejich role v rámci kontrol a správních řízení

Kategorie dotčených subjektů	V1	V2	V3
Obce	0	++	+
Obce s rozšířenou působností	0	--	-
Prosazování zákona	0	++	+
Provozovatelé	0	0	0
Státní rozpočet	0	0	0

S ohledem na stanovisko Ministerstva vnitra a zároveň cíle Strategického rámce rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014 – 2020, schváleného usnesením vlády České republiky ze dne 27. srpna 2014, byla zvolena varianta č. 2 - **přenesení kontrolních pravomocí i správního řízení z obcí s pověřeným obecním úřadem na obce s rozšířenou působností**.

5. Implementace doporučené varianty a vynucování

5.1. Implementace doporučené varianty

Výběr variant výše předpokládá četné změny ve všech oblastech, které jsou zákonem č. 379/2005 Sb. dotčené, tj. oblast dostupnosti tabákových výrobků, alkoholických nápojů, realizace a koordinace protidrogové politiky, úprava protialkoholní a protitoxikomanické zachytné stanice, včetně změn v provádění orientačního a odborného vyšetření na přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky v těle, dále oblast kontroly a sankcí a úpravy dalších souvisejících právních předpisů. Rozsah navrhovaných změn platné právní úpravy přesahuje možnosti novely zákona č. 379/2005 Sb., a to jak z hlediska podstatného rozšíření předmětu právní úpravy, tak změn struktury a terminologie zákona s tím spojených.

Jedině nový zákon umožní přijmout komplexní právní úpravu ochrany zdraví před škodlivými účinky tabáku, alkoholu a jiných návykových látek, která bude v propojení s dalšími opatřeními na legislativní i nelegislativní úrovni odpovídat současným potřebám i mezinárodním závazkům.

Za uvedení návrhu nové právní úpravy do praxe budou odpovídat Ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s dalšími věcně příslušnými ministerstvy, dále územní samosprávné celky a dozorové orgány.

Subjekty dohlížejícími na dodržování povinností stanovených tímto zákonem budou obce v přenesené působnosti, obecní policie, Policie České republiky, orgány ochrany veřejného zdraví, Česká obchodní inspekce, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Česká školní inspekce, správce spotřební daně, orgány Celní správy České republiky, a orgány Finanční správy České republiky. Kontrola uplatňování nové právní úpravy a její účinnosti bude v praxi prováděna a vyhodnocována výše uvedenými kontrolními subjekty a dále rovněž hodnocena Ministerstvem zdravotnictví ve spolupráci zejména s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem financí, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem zemědělství a Úřadem vlády.

5.2. Vynucování

Návrh zákona vymezuje u stanovených povinností, zejména v oblasti omezení dostupnosti tabákových výrobků, elektronických cigaret, alkoholických nápojů a zákazu kouření, skutkové podstaty správních deliktů a nastavuje sankce za jejich spáchání pro právnické nebo podnikající fyzické osoby, včetně určení správních orgánů, které správní delikty projednávají.

Dále se na vynucování splnění povinností ukládaných v návrhu zákona vztahují, pokud jde o fyzické osoby, příslušné přestupky, přičemž některé z nich jsou přesunovány z ustanovení přestupkového zákona (z § 30 - nově přestupky na úseku ochrany zdraví před škodlivými účinky tabáku, alkoholu a jiných návykových látek).

6. Přezkum účinnosti regulace

Přezkum účinnosti nové právní úpravy bude prováděn průběžně Ministerstvem zdravotnictví ve spolupráci s dalšími dotčenými ministerstvy a dozorovými orgány.

Pro přezkum účinnosti budou například použita data týkající se prevalence užívání tabáku, alkoholu a ilegálních drog u dětí a mládeže i dospělé populace, budou konzultovány dozorové orgány a prováděny analýzy týkající se jejich kontrolní činnosti a jejich výsledků apod.

7. Konzultace a zdroje dat

V rámci přípravy návrhu zákona bylo komunikováno se zástupci věcně příslušných ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, dále se zástupci krajů, měst a obcí, zástupci odborných lékařských společností a zástupci podnikatelského sektoru.

Podle podnětů a připomínek byly vyhodnoceny jednotlivé varianty a zvolena příslušná legislativní řešení.

V první polovině roku 2013 se uskutečnilo vnitřní i vnější připomínkové řízení, v rámci něhož své připomínky zaslala řada připomínkových míst. Připomínky došlé v rámci těchto připomínkových řízení byly z velké části zapracovány do aktuálně předkládané verze návrhu zákona.

Pokud jde o problematiku týkající se omezení dostupnosti alkoholu u dětí a mládeže, hlavní platformou pro konzultaci a přípravu příslušných legislativních řešení byla Mezirezortní pracovní skupina k Projektu ochrany dětí a mládeže před zneužíváním alkoholu, zřízená při Úřadu vlády. Projekt ochrany dětí a mládeže před zneužíváním alkoholu a jiných návykových látek si stanovil za cíl zpřísnění dostupnosti alkoholu a jiných návykových látek pro děti a mládež mladší 18 let. Založení pracovní skupiny bylo reakcí předsedy vlády a příslušného odborného pracoviště Úřadu vlády na dlouhodobě se zhoršující ukazatele míry konzumace

alkoholu dětmi a mládeží v ČR oproti ostatním zemím Evropské unie. Pracovní skupinu vedl místopředseda Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a ředitel sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky Mgr. Jindřich Vobořil a jejími členy byli zástupci Ministerstva vnitra, Policejního prezidia, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva práce a sociálních věcí.

Pro přípravu návrhu zákona a hodnocení jeho dopadů byla použita řada informačních zdrojů jako:

- výsledky mezinárodních studií, do kterých se zapojila ČR, např. Evropského výběrového šetření o zdravotním stavu v ČR (EHIS CR), Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD), Studie o chování ve vztahu ke zdraví u dětí školního věku (HBSC), GYTS (Global Youth Tobacco Survey), Eurobarometer průzkumů zaměřených na užívání tabáku/alkoholu atd.,
- výroční zprávy o stavu ve věcech drog v České republice zpracováváné a publikované Národním monitorovacím centrem pro drogy a drogové závislosti,
- informace a statistické údaje vydávané Ústavem zdravotnických informací a statistiky,
- výsledky studií, jako např.
 - Csémy L., Sovinová H., Sadílek P.: *Užívání tabáku v České republice 2013 – výzkumná zpráva, Státní zdravotní ústav 2014.*
 - Zábranský T., Běláčková, V., Štefunková M., Vopravil J., Langrová, M. (2011) *Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007, Praha, Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze.*
 - Tiskové zprávy z výzkumů agentury IPSOS a Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy provedených na jaře 2012 a v září 2012 ohledně kouření.
 - David T. Levy, Hana Ross, Alexandra Kmetova, Eva Kralikova, Michal Stoklasa and Kenneth Blackman (2012): *The Czech Republic SimSmoke: The Effect of Tobacco Control Policies on Smoking Prevalence and Smoking Attributable Deaths in the Czech Republic. International Scholarly Research Network ISRN Public Health Volume 2012, Article ID 329721.*

8. Kontakt na zpracovatele RIA

Osoby, které provedly hodnocení podle RIA:

Mgr. Lenka Kostecká
Oddělení zdravotních programů
Odbor zdravotních služeb
Sekce zdravotní péče
Ministerstvo zdravotnictví
Tel.: 224 972 169
E-mail: lenka.kostecka@mzcr.cz

Mgr. Jarmila Vedralová
Oddělení zdravotních programů
Odbor zdravotních služeb
Sekce zdravotní péče

Ministerstvo zdravotnictví
Tel.: 224 972 583
E-mail: jarmila.vedralova@mzcr.cz

Osoby, které schválily hodnocení podle RIA:

Ing. Tomáš Jung, MBA
vedoucí oddělení zdravotních programů
Odbor zdravotních služeb
Sekce zdravotní péče
Ministerstvo zdravotnictví
Tel.: 224 972 136
E-mail: tomas.jung@mzcr.cz

Mgr. Zbyněk Podhrázký
Ředitel odboru vědy a lékařských povolání
a pověřený řízením odboru zdravotních služeb
Sekce zdravotní péče
Ministerstvo zdravotnictví
Tel: 224 972 227
E-mail: helena.sajdlova@mzcr.cz

Prof. MUDr. Josef Vymazal, DSc.
Náměstek ministra pro zdravotní péči
Ministerstvo zdravotnictví
Tel: 224 972 458
E-mail: nz@mzcr.cz

Pro zpracování RIA bylo v oblastech týkajících se omezení dostupnosti alkoholu u dětí a mládeže použito také podkladů vytvořených Mezirezortní pracovní skupinou k Projektu ochrany dětí a mládeže před zneužíváním alkoholu, která byla ustavena při Úřadu vlády a byla činná v letech 2011 - 2012.

V období srpen až říjen 2014 byla provedena rovněž revize obecné části důvodové zprávy – konkrétně závěrečné zprávy z hodnocení dopadů regulace (verze pro vnitřní připomínkové řízení), a to v rámci projektu úřadu vlády s názvem *Vytvoření podmínek pro systematické zkvalitňování procesu hodnocení dopadů regulace (RIA)*²⁷, jehož cílem je zvýšit kvalitu tvorby právních předpisů a přispět tak ke zvýšení kvality regulatorního prostředí v ČR a je spolufinancován z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ). Zpráva byla dopracována ve spolupráci s externím zhotovitelem – firmou Hlínka a partneři.

²⁷ Více informací zde: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/aktualne/zahajeni-noveho-projektu-ke-zkvalitnovani-procesu-ria-103260/>.